

Nr 22

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1957/58 till Fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök: Undersökningar inom sötvattenslaboratoriet samt Fiskerintendenten m. m.; given Stockholms slott den 28 december 1956.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande statsrådet hemställt.

GUSTAF ADOLF

Hj. R. Nilson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I anslutning till bl. a. en utbyggnad av vattendomstolorna föreslås förstärkning av de fiskesakkunniga organen i vattenmål. Förstärkningen föreslås skola ske genom en omorganisation och utbyggnad av fiskeristyrelsens sötvattenslaboratorium. Förslaget till omorganisation innebär i huvudsak, att laboratoriets fiskesakkunniga personal skall inordnas i en forskningsavdelning och en avdelning för utredningar och upprättande av utlåtanden i de särskilda målen, vartill kommer ett sekretariat. Förslaget till utbyggnad innebär, att laboratoriet fr. o. m. den 1 juli 1957 skall tillföras sju nya tjänster, nämligen tre fiskeriinspektörer i lönegrad Ce 27, en fiskmästare i lönegrad Ce 17, två laboratoriebiträden i lönegrad Cg 11 och ett laboratoriebiträde i reglerad beföringsgång. Samtidigt föreslås en tjänst såsom biologisk assistent i reglerad beföringsgång skola indragas. Vidare innebär förslaget extra-ordinariesättning av de nuvarande tjänsterna som fiskmästare samt av två tjänster såsom laboratoriebiträde i lönegrad 11. Laboratoriets behov av tillfällig personal förutsättes skola tillgodoses genom anpassning efter hand av den av Kungl. Maj:t för laboratoriets arbete med vattenmålen fastställda staten. Kostnaderna för den förordade utökningen av ifrågavarande verksamhet föreslås liksom den hittillsvarande verksamheten skola bestridas

av ersättningar, som betalas av uppdragsgivarna och tages till uppbörd å anslaget till undersökningar inom sötvattenslaboratoriet. Anslaget bör sålunda för budgetåret 1957/58 såsom hittills upptagas med endast ett formellt belopp av 100 kronor.

Vidare förordas i propositionen, att fiskeriintendenternas verksamhet med utredningar enligt bl. a. 11 kap. 45 § vattenlagen skall ersättas enligt särskild taxa. Ersättningarna föreslås skola tagas till uppbörd å avlönings- och omkostnadsanslagen för fiskeriintendenterna under rubriken Ersättningar för undersökningar. För budgetåret 1957/58 bör härför i avvaktan på vidare erfarenhet upptagas endast formella belopp å 100 kronor. I övrigt föreslås beträffande fiskeriintendenternas avlönings- och omkostnadsanslag endast vissa uppräknings av automatisk natur.

Utdrag av protokollet över jordbruksärendena, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28 december 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anmäler statsrådet Hjalmar Nilson fråga om anslag för budgetåret 1957/58 till Fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök: Undersökningar inom sötvattenslaboratoriet och Fiskeriintendenter m. m. samt anför därvid följande.

I. Inledning

Fr. o. m. budgetåret 1950/51 har under rubriken Fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök: Undersökningar inom sötvattenslaboratoriet uppförts ett reservationsanslag med ett formellt belopp av 100 kronor. Kostnaderna för ifrågavarande undersökningar bestrides av ersättningar, som betalas av uppdragsgivarna och tages till uppbörd å anslaget. För varje budgetår fastställer Kungl. Maj:t en stat för verksamheten. I övrigt torde beträffande anslagets användning få hänvisas till statsliggaren s. 877.

För statens lokala fiskeriadministration (sju fiskeriintendenter, en fiskeriingenjör mot arvode samt fem fiskmästare vid vissa fiskodlingsanstalter) har fr. o. m. budgetåret 1948/49 uppförts två förslagsanslag, nämligen Fiskeriintendenter m. m.: Avlöningar och Fiskeriintendenter m. m.: Omkostnader. Kostnaderna för ifrågavarande verksamhet bestrides dels av anslagsmedel, dels av vissa fiske- och arrendeavgiftsmedel, som tages till uppbörd å anslagen. I övrigt torde beträffande anslagens användning få hänvisas till statsliggaren s. 878.

I skrivelse den 12 juni 1956 anförde *fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök* bl. a. att de undersökningar och utlåtanden, som enligt gällande bestämmelser ankommer på vederbörande fiskeriintendent, innebär en utomordentligt stor arbetsbelastning på fiskeriadministrationen, särskilt som ärendena oftast är av brådskande natur. Stora vattenkraftsutbyggnader är under utförande eller projektering framför allt i de norrländska älvarna. Då på grund av angivna förhållanden arbetsvolymen blivit sådan, att den icke kan bemästras med enbart de nuvarande personalresurserna, framlade fiskeristyrelsen i skrivelsen vissa förslag till förstärkning av arbetskraften inom statens lokala fiskeriadministration.

Med anledning av omförmälda framställning förordnade Kungl. Maj:t den 21 september 1956 *vattenrättssekreteraren Lennart Persson* att skyndsamt verkställa utredning rörande förstärkning av personalen inom statens lokala fiskeriadministration m. m. Enligt direktiven skulle Persson utreda, huruvida samtliga fiskefrågor, som sammanhänger med vattenmål, kunde koncentreras till fiskeristyrelsens sötvattenslaboratorium samt, därest så befunnes lämpligt, till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till den förstärkning av personalen vid laboratoriet, som på grund därav kunde befinnas erforderlig. I samband därmed borde även undersökas frågan om bestridandet av kostnaderna för laboratoriets ifrågavarande verksamhet, därvid utgångspunkten borde vara, att desamma skulle täckas av ersättningar, som erlades av sökandena i de särskilda vattenmålen.

Med skrivelse den 27 oktober 1956 har utredningsmannen avgivit *PM angående förstärkning av de fiskesakkunniga organen i vattenmål m. m.* De i promemorian framförda förslagen sammanfattas av utredningsmannen på i huvudsak följande sätt.

Utredningsmannen anser sig icke böra förorda, att all befattning med fiskefrågor i samband med vattenmål koncentreras till fiskeristyrelsens sötvattenslaboratorium. I stället föreslås, att såväl sötvattenslaboratoriet som fiskeriintendenterna bibehålles vid i huvudsak samma befattning som nu med vattenmålen. För att det skall bli möjligt för dessa sakkunnigorgan att avarbeta rådande arbetsbalans och möta de ökade anspråk på utlåtanden i vattenmål, som kan väntas bl. a. som en följd av föreslagen utbyggnad av de tre nordliga vattendomstolarna, föreslås följande förstärkningar.

Sötvattenslaboratoriet bör fr. o. m. den 1 juli 1957 tillföras sju nya tjänster, nämligen tre fiskeriinspektörer i lönegrad Ce 29, en fiskmästare i lönegrad Ce 19, två laboratoriebiträden i lönegrad Cg 11 och ett laboratoriebiträde i reglerad befordringsgång. I stället indrages nuvarande befattning som biologisk assistent. För effektivisering av sötvattenslaboratoriets verksamhet i samband med vattenmål bör laboratoriets fiskesakkunniga personal organiseras på en forskningsavdelning och en avdelning för utredningar och upprättande av utlåtanden i de särskilda målen. Inom sistnämnda avdelning bör genomföras en uppdelning av personalen på regional grund. Av rekryteringsskäl förordas viss löneförbättring för fiskmästarpersonalen.

Helst under nu löpande budgetår och senast fr. o. m. den 1 juli 1957 bör fiskeriintendentorganisationen förstärkas med i övre norra distriktet en fiskeriintendent i lönegrad Ce 32, en fiskmästare i lönegrad Ce 19 och ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång, i nedre norra distriktet likaledes en fiskeriintendent i lönegrad Ce 32, en fiskmästare i lönegrad Ce 19 och ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång, i mellersta distriktet ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång och i nedre södra distriktet likaledes ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

Kostnaderna för sötvattenslaboratoriets undersökningsverksamhet i samband med vattenmål föreslås skola i samma ordning som hittills bestridas med avgifter, som för varje budgetår påföres intressenterna i de stora mål, varmed laboratoriet har befattning. Beträffande kostnaderna för fiskeriin-

tendenternas verksamhet i vattenmål föreslås, att statsverket av vederbörande företagare skall uppbära ersättning enligt särskild taxa för fiskerintendentens uppdrag i ansökningsmål angående vattenreglering och annat byggande i vatten, då uppdraget föranleder undersökning på platsen, även som i vissa andra fall.

Över utredningsmannens förslag har, efter remiss, *utlåtanden* avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, kammarkollegiet, fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök, fiskeriintendenterna, vattenöverdomstolen efter hörande av vattendomstolarna, vattenfallsstyrelsen, länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län, Svenska vattenkraftföreningen samt Indalsälvens vattenregleringsföretag.

Vidare har *fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök* i skrivelse den 21 augusti 1956 framlagt sina anslagsäskanden till undersökningar inom söt-vattenslaboratoriet samt fiskeriintendenter m. m. Häröver har yttrande avgivits av statskontoret den 14 november 1956.

Jag torde nu få anmäla förevarande anslagsfrågor och därvid börja med en redogörelse för utredningsmannens promemoria samt de däröver avgivna remissutlåtandena.

II. Utredningsmannens promemoria

Utredningsmannens promemoria innehåller till en början en redogörelse för vissa bestämmelser om fiskeutredningar i samband med vattenmål samt för de sakkunnigorgan, som har att verkställa sådana utredningar, även som för dessas nuvarande och väntade arbetsbelastning. Mot bakgrunden härav diskuteras därefter olika alternativ för förstärkning av dessa sakkunnigorgan och framlägges förslag till erforderliga förstärkningsåtgärder. I det sista avsnittet undersökes frågan om bestridandet av kostnaderna för de fiskesakkunnigas ifrågavarande verksamhet.

I fråga om de fiskesakkunnigas medverkan i vattenmål m. m. anför utredningsmannen i huvudsak följande.

Vattenlagen innehåller vissa bestämmelser angående de åtgärder, som skall vidtagas för utredning av verkningarna å *det allmänna fiskeintresset* av ett ifrågasatt vattenbyggnads- eller sjöregleringsföretag. Enligt 11 kap. 36 § skall sålunda, då ansökningshandlingarna inkommit till vattenrättsdomaren, denne översända ett exemplar av ansökningshandlingarna jämte utfärdad kungörelse till fiskeristyrelsen. Om styrelsen finner uppenbart, att »fiskens upp- och nedgång eller eljest fiskerointresse» icke kan röna inverkan av företaget, skall meddelande härom lämnas vattenrättsdomaren. I annat fall skall styrelsen förordna fiskeritjänsteman att till vattenrättsdomaren avgiva yttrande, »huruvida fiskerinäring av betydelse kan genom företaget lida väsentligt förfång, så ock vilka särskilda åtgärder utöver vad sökanden må hava föreslagit kunna erfordras till skydd för fisket».

Många mål torde vara av sådan enkel beskaffenhet ur fiskesympunkt att yttrande kan avges utan närmare utredning. Ofta erfordras emellertid, att undersökning på platsen äger rum. Om den av fiskeristyrelsen förordnade fiskeritjänstemannen finner, att sådan undersökning måste företagas, innan yttrande kan avges, skall han enligt 11 kap. 36 § tredje stycket anmäla förhållandet till vattenrättsdomaren. Denne har då att förordna honom eller

annan av fiskeristyrelsen föreslagen fiskeritjänsteman att åt vattendomstolen verkställa undersökning och avgiva utlåtande enligt 11 kap. 45 § vattenlagen. Sistnämnda lagrum innehåller, såvitt här är av intresse, i huvudsak följande. Om det för målets bedömande erfordras »särskild teknisk utredning eller vidlyftigare värdering» skall vattenrättsdomaren, där sådant finnes lämpligt, uppdraga åt sakkunnig att efter förberedande undersökning avgiva utlåtande i målet. Parterna i målet skall regelmässigt kallas till undersökningen genom vattenrättsdomarens försorg.

Det utlåtande, som fiskeritjänstemannen avger i nyssnämnda ordning, ligger till grund för vattendomstolens prövning av företagens tillåtlighet. Enligt 2 kap. 3 § vattenlagen, vilket lagrum innehåller de grundläggande bestämmelserna om förutsättningarna för tillåtligheten av ett ifrågasatt byggande i vatten, medför nämligen det förhållandet, att fiskerinäring av större betydelse lider väsentligt förfång genom företaget, hinder för vattendomstolen att bifalla ansökningen. Vidare lämnas i utlåtandet förslag till åtgärder enligt 2 kap. 8 § vattenlagen för tryggnad av fiskets bestånd, såsom laxtrappa, ålyngelledare och inplantering m. m., ävensom förslag till fiskeavgift enligt 2 kap. 10 § vattenlagen.

För syneförrättningar rörande vattenavlednings- eller torrläggningsföretag meddelas motsvarande bestämmelser i 10 kap. 43 § vattenlagen. Förordnande för fiskeritjänsteman att verkställa undersökning på platsen utfärdas i dessa fall av länsstyrelsen.

Då det gäller utredningar beträffande *det enskilda fiskeintresset* i vattenmål — t. ex. åtgärder till motverkande av skador för enskilda fiskerättsägare och skadesättningar till dessa — har vattendomstolarna i princip större frihet vid valet av sakkunnig. I 11 kap. 43 § andra stycket vattenlagen stadgas sålunda, att vattenrättsdomaren, där så erfordras för att målet vid vattendomstolens sammanträde skall kunna slutföras i ett sammanhang, äger förordna bl. a. om inhämtande av yttrande av sakkunnig. För sådan gäller de allmänna bestämmelserna om sakkunnig i 40 kap. rättegångsbalken. Då ett utlåtande rörande det enskilda fiskeintresset nästan alltid måste föregås av undersökningar på platsen, kommer emellertid förordnanden regelmässigt att utfärdas enligt förut nämnda bestämmelser i 11 kap. 45 § vattenlagen. Även å sakkunnig, som utses jämlikt denna bestämmelse, är 40 kap. rättegångsbalken tillämplig.

Vidare må nämnas följande föreskrifter rörande utredning om vattenbyggnadsföretags inverkan på fiske utom ramen för anhängiga vattenmål. Enligt 14 kap. 5 § 2 mom. vattenlagen kan vattenrättsdomaren — efter framställning av någon, som vill utföra företag enligt vattenlagen men ännu ej ingivit ansökan härom — förordna av fiskeristyrelsen föreslagen fiskeritjänsteman att utreda frågan om företagens inverkan på fisket. Kan det antagas att ett företag av sådan omfattning, att kungörelsen den 24 april 1953 angående förberedelse av vissa företag enligt vattenlagen tillämpas därå, kommer att inverka menligt på fiske av någon betydelse, skall fiskeristyrelsen enligt 5 § kungörelsen, om förordnande ej meddelats jämlikt 14 kap. 5 § 2 mom. vattenlagen, efter samråd med vattenrättsdomaren föranstalta om den utredning, som är påkallad. Då anläggning eller åtgärd för utvidgande eller förbättrande av allmän flottled avses skola utföras och anläggningen eller åtgärden icke är av sådan omfattning, att vattendomstolens tillstånd sökes, skall enligt 6 kap. 20 § vattenlagen bl. a. statens fiskeritjänsteman på förhand tillsägas, såframt det icke är uppenbart, att fiske ej kan skadas. Lika så skall, jämlikt 6 kap. 26 § vattenlagen, bl. a. statens fiskeritjänsteman på förhand tillsägas om rensning i flottled, då åtgärden är sådan, att den kan utföras utan vattendomstolens prövning.

Ofta innehåller domar i vattenmål bestämmelse om att föreskrivna åtgär-

der till skydd för fisket skall utföras i samråd med eller efter anvisningar av viss fiskeritjänsteman eller att denne skall utöva erforderlig kontroll av föreskrifternas efterlevnad. Oavsett huruvida sådan bestämmelse meddelats skall enligt 14 kap. 6 § vattenlagen bl. a. statens fiskeritjänsteman beredas tillfälle att utöva tillsyn över fullgörandet av föreskrifter till skydd för fisket.

Beträffande avlopps företag enligt 8 kap. vattenlagen gäller vissa särskilda bestämmelser rörande bevakandet av fiskeintresset. Denna fråga faller emellertid utom ramen för utredningen.

Beträffande sakkunnigorganen i fiskefrågor anför utredningsmannen, att fiskeutredningar i vattenmål — fränsett föroreningsmål enligt 8 kap. vattenlagen — eller som förberedelse till sådana mål regelmässigt utföres av antingen fiskeriintendent eller fiskeristyrelsens sötvattenslaboratorium. För utredning rörande det allmänna fiskeintresset förordnar fiskeristyrelsen undantagslöst något av dessa organ, och det torde höra till undantagen, att vattendomstol för utlåtande angående det enskilda fiskeintresset anlitar annan sakkunnig än fiskeriintendent eller sötvattenslaboratoriet.

Rörande dessa sakkunnigorgans åligganden, organisation m. m. framhåller utredningsmannen i huvudsak följande.

Fiskeriintendenterna, som är sju till antalet, bildar tillsammans med en fiskeriingenjör och ett antal fiskmätare vid bl. a. vissa fiskodlingsanstalter statens lokala fiskeridadministration. Denna lyder under fiskeristyrelsen. Med avseende på intendenternas tjänstgöring är riket indelat i fem sötvattensdistrikt samt två kust- och havsdistrikt. Till varje distrikt är en intendent knuten.

Sötvattensdistrikten omfattar (stationeringsorten för de nu tjänstgörande fiskeriintendenterna anges inom parentes):

övre norra distriktet: landet norr om vattendelaren mellan Skellefte älvs vattensystem å ena samt Ume älvs m. fl. vattendrags vattensystem å andra sidan (Luleå);

nedre norra distriktet: landet söder därom till vattendelaren mellan Indalsälvens vattensystem å ena samt Ljungans m. fl. vattendrags vattensystem å andra sidan (Härnösand);

mellersta distriktet: landet söder därom till vattendelaren mellan Dalälvens, Norrtäljeåns och Åkersströms m. fl. vattendrags vattensystem å ena samt Göta älvs, Klarälvens och Norrströms m. fl. vattendrags vattensystem å andra sidan (Lidingö);

övre södra distriktet: landet söder och väster därom till vattendelaren mellan Göta älvs, Norrströms och Kilaåns m. fl. vattendrags vattensystem å ena samt Viskans, Ätrans, Nissans och Motala ströms m. fl. vattendrags vattensystem å andra sidan (Karlstad); samt

nedre södra distriktet: landet söder om sistnämnda vattendelare utom Gotland och Öland (Göteborg).

Kust- och havsdistrikten omfattar:

österhavets distrikt: kuststräckan från gränsen mellan Västerbottens och Västernorrlands län till gränsen mellan Kalmar och Blekinge län ävensom Gotland och Öland (Saltsjö-Duvnäs); samt

västerhavets distrikt: kuststräckan från gränsen mellan Kalmar och Blekinge län till riksgränsen mot Norge (Göteborg).

Sötvattensfisket på Gotland och Öland hör till österhavets distrikt. Salt-

sjöfisket i Norrbottens och Västerbottens län hör till övre norra sötvattensdistriktet.

För att kunna antagas till fiskeriintendent erfordras i princip filosofie licentiatexamen med visst minimibetyg i zoologi och minst tre års tjänstgöring vid fiskeristyrelsen eller styrelsen underställd undersöknings- eller försöksanstalt. Intendenterna är ordinarie tjänstemän i lönegrad Ca 32. Fiskeriintendenternas åligganden är angivna i en den 22 september 1949 utfärdad instruktion för statens lokala fiskeriadministration (SFS 1949:504), vars lydelse i vissa hänseenden ändrats genom kungörelsen den 20 september 1951 (SFS 1951:641). Jämlikt 2 § i instruktionen har intendent att med uppmärksamhet följa fiskerinäringens tillstånd inom distriktet samt söka befordra näringens utveckling och verka för ett rationellt fiske och en god fiskevård. För främjande av dessa ändamål har intendenten att samarbeta med hushållningssällskapen inom distriktet, bedriva rådgivnings- och upplysningsverksamhet i fiskefrågor, undersöka och beskriva fiskevattnen inom distriktet m. m. Vidare är fiskeriintendent enligt samma paragraf bl. a. skyldig att på begäran såsom sakkunnig tillhandagå domstolar och andra myndigheter. Utöver dessa allmänna åligganden har intendent att utföra vissa särskilda tjänsteförrättningar enligt 5—10 §§ i instruktionen. Under 5 § 1. föreskrives bl. a. att om förordnande av befattningshavare att företaga förrättning, varom förmåles i vattenlagen eller eljest i lag eller särskild författning, gäller vad särskilt stadgas. Denna föreskrift anknyter bl. a. till de förut angivna lagrummen i vattenlagen.

I huvudsak kan intendenternas åligganden hänföras till tre grupper, nämligen vattendomstolsärenden, länsstyrelseärenden och hushållningssällskapsärenden. För de viktigaste vattendomstolsärendena har tidigare redogjorts. Länsstyrelseärendena avser framför allt upprättande av lokala fiskeristadgor. Av ärenden med anknytning till hushållningssällskapen kommer fiskodlingsverksamheten i första hand.

Utöver de nämnda huvudgrupperna förekommer en mångfald andra ärenden av skiftande slag, såsom remissyttranden och besvarande av skrivelser från allmänheten. Ett tidsödande och omfattande arbete erfordras för upprättande av älvplaner för samordningen inom skilda älvsystem av åtgärder till fiskets befrämjande. På senare år har tillkommit en arbetsuppgift, som för några av intendenterna medfört en betydande arbetsökning, nämligen att avge utlåtanden i anledning av krav på ersättning enligt lagen den 1 december 1950 om ersättning för mistad fiskerätt m. m. Denna uppgift är emellertid att betrakta som övergående.

Vad därefter angår *fiskeristyrelsens sötvattenslaboratorium* innehåller instruktionen den 14 januari 1949 för fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök (SFS 1949:23) i lydelse enligt kungörelsen den 26 maj 1950 (nr 233) och den 22 maj 1953 (nr 243) bl. a. följande föreskrifter om styrelsens åligganden. Styrelsen har att på framställning tillhandagå domstolar och andra myndigheter med upplysningar och utredningar, som faller inom området för styrelsens verksamhet. Dessutom åligger det styrelsen att åt kommuner och enskilda utföra sådana fiskeribiologiska undersökningar i samband med vattenregleringsföretag, som kan företagas utan hinder för handhavandet av de allmänna uppgifterna (2 §). Enligt 9 § i instruktionen skall inom styrelsen finnas bl. a. en undersöknings- och försöksanstalt för sötvattensfisket (sötvattenslaboratoriet). Styrelsens åligganden i avseende på fiskeribiologiska undersökningar i samband med vattenregleringsföretag handhas enligt 11 § i instruktionen av sötvattenslaboratoriet. För fullgörandet av dessa uppgifter har inom laboratoriet, som är förlagt till Drottning-

holm, avdelats viss personal, som — ehuru gränsdragningen mot övrig, på grundforskning inriktad personal inom laboratoriet icke är skarp — vanligen betecknas som en särskild sjöregleringsavdelning. F. n. finnes följande befattningar inom nämnda avdelning, nämligen

- 1 laborator i Ce 32
- 2 laboratorer i Ce 31
- 1 fiskeriinspektör i Ce 29
- 1 byråsekreterare i Ca 25
- 1 biologisk assistent i reglerad befordringsgång
- 1 förste fiskmästare i Ce 19
- 3 fiskmästare i Ce 17 (1 vakant)
- 4 fiskmästare i Cg 17 (2 vakanta)
- 1 kansliskrivare i Cg 15 (vakant)
- 1 kanslibitråde i Ce 11
- 2 laboratoriebiträden i Cg 11
- 1 kontorsbiträde i reglerad befordringsgång
- 1 biträdande vaktmästare i Cg 10

Härtill kommer, att sötvattenslaboratoriets föreståndare delvis ägnar sin tid åt regleringsundersökningarna.

Övrig personal inom sötvattenslaboratoriet utgöres av

- 1 laborator i Ca 31
- 1 förste fiskmästare i Ca 19
- 1 kanslibitråde i Ce 11
- 1 laboratoriebiträde i Ce 11
- 1 laboratoriebiträde i reglerad befordringsgång
- 1 expeditionsvakt i Ca 11

Sötvattenslaboratoriets befattning med vattenmål går numera betydligt utöver vad som täckes av instruktionens ordalag om »fiskeribiologiska undersökningar i samband med vattenregleringsföretag». Vanligen är vatten-domstolarna icke betjänta av enbart ett utlåtande om ett företags fiskeribiologiska konsekvenser. Förordnandena för laboratoriet omfattar därför i allmänhet även en begäran om förslag till skadeförebyggande åtgärder och ersättningar till enskilda fiskerättsägare. Förordnandena begränsas i allmänhet ej heller till frågan om skador på fiskbeståndet utan avser även undersökningar beträffande försvårade fångstmöjligheter, redskapsslitage o. dyl. Det må också framhållas, att sötvattenslaboratoriet i viss omfattning erhållit uppdrag även i andra vattenmål än sådana, som avser sjöregleringar.

De inom sötvattenslaboratoriet bedrivna undersökningarna i vattenmål bekostas helt med medel från vattenfallsstyrelsen samt vissa regleringsföreningar och vissa större enskilda intressenter i sjöregleringar. Formellt anvisas av riksdagen för varje budgetår ett reservationsanslag å 100 kronor för ifrågavarande undersökningar. I anslutning härtil fastställer Kungl. Maj:t stat för anslaget. Staten upptager dels ett antal poster till beräknade belopp för avlöningar och omkostnader i undersökningsverksamheten, dels en uppbördspost motsvarande summan av avlönings- och omkostnadsposterna jämte ett belopp till pensioneringskostnader. Uppbördsposten fördelas av fiskeristyrelsen mellan regleringsintressenterna, som inbetalar pengarna forskottsvis med en fjärdedel för varje kvartal. Slutlig reglering av kostnaderna på grundval av nämnda fördelning sker efter budgetårets utgång.

Utredningsmannen går därefter i sin promemoria in på frågan om fiskeriintendenternas och sötvattenslaboratoriets arbetsbelastning och behandlar därvid först *fördelningen av uppdrag* på i huvudsak följande sätt.

Fördelningen av uppdrag mellan intendenterna, å ena, och sötvattenslaboratoriet, å andra sidan, kan sägas ske efter den huvudprincipen, att sötvattenslaboratoriet får hand om utredningar rörande det enskilda fiskeintresset i de stora sjöregleringsmålen och intendenterna utredningar i övriga mål om byggande i vatten. Denna uppdelning är tydlig i vart fall beträffande Norrbygdens, Mellanbygdens och Österbygdens vattendomstolar. Som exempel kan nämnas, att inom nedre norra distriktet sötvattenslaboratoriet är förordnat såsom sakkunnig i samtliga pågående sjöregleringsmål utom ett fåtal av något mindre omfattning, under det att intendenten engagerats i alla pågående kraftverksmål.

Förordnandena för sötvattenslaboratoriet avser emellertid icke enbart utredningar rörande det enskilda fiskeintresset. I åtskilliga fall har laboratoriet dessutom uppdrag enligt 11 kap. 36 § vattenlagen, således utredning rörande det allmänna fiskeintresset. Av sötvattenslaboratoriets samtliga förordnanden avser f. n. omkring en tredjedel utredningar av sistnämnda slag och omkring två tredjedelar utredningar rörande det enskilda fiskeintresset.

Fiskeriintendenternas uppdrag avser företrädesvis det allmänna fiskeintresset. Intendenterna i de båda nordligaste sötvattensdistrikten har — främst på grund av bristande tid — endast i ett fåtal fall kunnat dessutom åtaga sig uppdrag rörande enskilt fiske. Inom mellersta distriktet däremot anlitas fiskeriintendenten i allmänhet beträffande såväl det allmänna fiskeintresset som det enskilda. Undantagen utgöres här av några omfattande reglerings- och kraftverksmål, bl. a. regleringarna av Lossen i Härjedalen och Siljan samt Trängslets kraftverk i Österdalälven, i vilka fall sötvattenslaboratoriet erhållit förordnande enligt både 11 kap. 36 § och 11 kap. 45 § vattenlagen. Inom de två sydligaste sötvattensdistrikten anlitas så gott som undantagslöst vederbörande fiskeriintendent för alla utredningar.

Sammanfattningsvis framhåller utredningsmannen, att det av det anförda framgår, att det i många fall i Norrland förekommer, att i samma mål intendent har uppdrag enligt 11 kap. 36 § vattenlagen och sötvattenslaboratoriet uppdrag enligt 11 kap. 45 § vattenlagen. Det vill enligt utredningsmannen synas som om tendensen går mot en alltmer genomförd uppdelning efter dessa linjer, tydligen sammanhängande med en medveten strävan hos fiskeristyrelsen att låta fiskeriintendenterna taga hand om utredningar rörande det allmänna fiskeintresset och sötvattenslaboratoriet utredningar rörande det enskilda fiskeintresset. Sålunda härrör huvuddelen av sötvattenslaboratoriets förordnanden enligt 11 kap. 36 § vattenlagen från tiden före år 1950.

I fråga om sakkunnigorganens i fiskefrågor *nuvarande arbetsbelastning*, anför utredningsmannen i huvudsak följande.

Sötvattenslaboratoriet har f. n. omkring 125 förordnanden i vattenmål, varav huvuddelen belöper på Indalsälven, Ångermanälven och Faxälven. Alla dessa uppdrag avser, som förut nämnts, mycket omfattande och ingripande företag. De äldsta uppdragen, tre stycken, är givna år 1942 och avser den s. k. Kallsjögruppen i övre Indalsälven. Övriga uppdrag fördelar sig tämligen jämnt på de olika åren fr. o. m. år 1944. Ett eller flera — i något fall ända upp till 17 — delutlåtanden har hittills avgivits i nästan samtliga ären-

den. Balansen är emellertid ytterst besvärande och belyses kanske bäst av det förhållandet, att icke något av de uppdrag laboratoriet hittills erhållit ännu lett till slutligt utlåtande, varigenom laboratoriet skilt ärendet från sig. Det är uppenbart, att sötvattenslaboratoriets personal redan under nuvarande förhållanden är otillräcklig för att kunna tillgodose vattendomstolarnas anspråk. Som en jämförelse kan nämnas, att medan vattendomstolarnas jurist- och ingenjörspersonal sedan den 1 juli 1950 nästan fördubblats, har antalet tjänstemän, utom kontors- och laboratoriebiträden, inom sötvattenslaboratoriets sjöregleringsavdelning under samma tid ökat med endast omkring 55 procent. Antalet anhängiga ärenden hos sjöregleringsavdelningen visar en ökning sedan den 1 juli 1950 av mer än 75 procent.

Beträffande *fiskerintendenterna* kan till en början framhållas, att deras antal är oförändrat sedan slutet av 1930-talet. Den befattning, som de båda intendenterna i havsdistrikten har med vattenmål, är icke av sådan omfattning, att den i avgörande mån påverkar deras arbetsbörd. Ej heller för intendenten i övre södra distriktet föreligger — enligt uppgift från honom själv och de båda vattendomstolar, som han betjänar — någon större svårighet att bemästra nuvarande arbetsuppgifter. Intendenten i nedre södra distriktet däremot arbetar under betydligt mera pressande förhållanden och har ofta svårt att hinna åstadkomma utlåtanden i den takt, som vattendomstolarna anser önskvärt. Till stor del torde detta förhållande bero på hälso-skäl. Av intendentens hela arbetsbelastning beräknas omkring 60 procent belöpa på vattenmålen. På grund av mångfalden av småvattendrag inom distriktet har denne intendent ett stort antal ärenden av mindre beskaffenhet. Detta gör, att den administrativa sidan av verksamheten — diarieföring, uppsättning och expediering av utlåtanden o. d. — är av förhållandevis stor omfattning. Till hjälp härmed har intendenten endast ett under vissa tider anlitat skrivbiträde.

Även intendenten i mellersta distriktet har sin verksamhet splittrad på ett stort antal mindre ärenden. Härtill kommer emellertid ett flertal uppdrag i större vattenmål, företrädesvis inom Ljungan och Ljusnan. Vattenmålens andel i arbetsbalansen kan i detta fall uppskattas till omkring 50 procent. Ej heller denne intendent har något fast anställt biträde vare sig för administrativa eller fiskeribiologiska uppgifter. Till största delen måste han därför själv uppsätta, utskryva och expediera skrivelser och yttranden. I stort sett synes dock f. n. de uppdrag intendenten har i vattenmål kunna fullgöras inom tid, som tillfredsställer vattendomstolarna. Dock förutsätter detta en mycket pressande arbetstakt och uppoffring av fritid.

De största svårigheterna att medhinna uppdrag i vattenmålen har intendenterna i de båda nordligaste distrikten. De beräknar att i genomsnitt omkring 70 procent av deras arbetsbalans hänför sig till vattenmål. I högre grad än i övriga distrikt omfattar deras verksamhet stora och ingripande vattenbyggnadsföretag. Den största balansen föreligger hos intendenten i övre norra distriktet, som också har hand om kust- och havsfisket i norra Bottenhavet. Ett betydande arbete bereder även gränsälven mellan Sverige och Finland. Trots att han enligt uppgift icke åtnjutit ordnad semester på ett tiotal år och trots regelbundet kvälls- och söndagsarbete har han icke kunnat undvika, att arbetsbalansen snabbt växer. Till hjälp har han sedan våren 1956 ett halytidsanställt skrivbiträde och en tingsnotarie, som på sin fritid biträder med göromål av administrativ art. Dessutom har förordnats en särskild befattningshavare att handlägga inom distriktet förekommande ärenden enligt lagen om ersättning för mistad fiskerätt m. m. Intendenten i nedre norra distriktet har också en betydande balans trots regelbundet övertidsarbete. För att kunna avge utlåtanden i vissa stora mål har han under senare tid

varit nödsakad att lägga övriga ärenden helt åt sidan. Han har endast ett halvtidsanställt skrivbiträde för administrativa göromål.

Utredningsmannen framhåller, att bedömandet av arbetsbelastningen för de fiskesakkunniga måste göras mot bakgrunden av den allt tydligare tendensen till skärpning av motsättningarna mellan parterna i vattenmål, ej minst beträffande fiskefrågor. Detta förhållande medför, att de sakkunnigas arbete försvåras och att större krav ställs på utredningarnas grundlighet och fullständighet. Sammanfattningsvis konstaterar utredningsmannen, att såväl sötvattenslaboratoriet som intendenterna i de två nordligaste distrikten redan under nuvarande förhållanden har en så stor arbetsbelastning, att de icke kan förhindra en alltmer besvärande eftersläpning av göromålen till avsevärd olägenhet för vattendomstolarna och för de intressen, som är beroende av att vattenmålens avgörande icke försenas. Även för intendenten i nedre södra distriktet föreligger påtagliga svårigheter att bemästra nuvarande arbetsböda.

I fråga om den *framtida arbetsbelastningen* för de fiskesakkunniga anför utredningsmannen, att prognoser som i skilda sammanhang framlagts rörande omfattningen av den framtida utbyggnadsverksamheten i våra vattendrag klart ger vid handen att, om oförutsedda hinder icke inträffar, någon avmattning i denna verksamhet icke är att vänta under åtminstone de närmaste tio åren. Utredningsmannen hänvisar sålunda till vattenfallsverkets i 1956 års statsverksproposition redovisade investeringsplan (bilaga 22 till statsverkspropositionen s. 73) ävensom till Svenska vattenkraftförningens publikationer nr 1955: 12, som bl. a. innehåller en orientering över vattenfallsverkets mera långsiktiga utbyggnadsprogram (s. 34), samt nr 1955: 14, vari bl. a. lämnas en motsvarande översikt rörande den väntade utbyggnadsverksamheten inom den privata och kommunala kraftindustrin (s. 242). Vidare framhåller utredningsmannen, att i en den 25 juni 1956 av lagmannen Nils Viklund såsom särskilt tillkallad sakkunnig avgiven promemoria med förslag till förstärkning av Norrbygdens, Mellanbygdens och Österbygdens vattendomstolar m. m. anförts bl. a. följande rörande den väntade utbyggnadsverksamheten under närmaste tioårsperiod (s. 41).

Den totala, med nuvarande tekniska förutsättningar utbyggbara vattenkraften beräknas kunna ge en sammanlagd årlig produktion av inemot 80 000 MkWh. Vid 1955 års slut uppgick produktionsförmågan hos landets vattenkraftanläggningar under ett normalår i fråga om vattentillgång till 25 000 MkWh. Oavsett hur man bedömer utvecklingen på lång sikt inom atomtekniken, står det redan nu fullt klart, att en väsentlig del av den ännu outbyggda vattenkraften kommer att utbyggas. Av uppgifter, som tillhanda hållits av vattenkraftföreningen, kan utläsas, att vattenkraften under år 1961 avses bli utbyggd för en normalårsproduktion av sammanlagt inemot 39 000 MkWh. Av energitillskotten under åren 1956—1961 — tillhoppa omkring 13 700 MkWh — skulle omkring 52 procent komma från kraftverks- och sjöregleringsföretag belägna inom Norrbygdens vattendomstols domsområde, omkring 32 procent från företag inom Mellanbygdens vattendomstols område, omkring 9 procent från företag inom Österbygdens vattendomstols område och ungefär 7 procent från övriga delar av landet. Av de uppgifter, som erhållits från vattenkraftföreningen, framgår vidare, att nor-

malårsproduktionen 1965 enligt de nu föreliggande preliminära planerna skulle komma att uppgå till sammanlagt drygt 47 000 MkWh ur vattenkraft. Av energitillskotten under åren 1956—1964 — sammanlagt omkring 22 400 MkWh — skulle, om planerna kommer att följas, grovt räknat 48 procent komma från anläggningar inom Norrbygdens vattendomstols område, 34 procent från anläggningar inom Mellanbygdens vattendomstols område, 13 procent från anläggningar inom Österbygdens vattendomstols område och 5 procent från företaget inom landet i övrigt.

Viklunds förslag innebär att — för att de tre nordliga vattendomstolorna skall bli i stånd att fullgöra sina uppgifter utan att det uppstår dröjsmål till men för såväl landets kraftförsörjning som de enskilda sakägarna — dessa vattendomstolar fr. o. m. den 1 juli 1957 bör förstärkas med, förutom skrivpersonal, Norrbygdens vattendomstol två vattenrättsdomare, tre vattenrättsingenjörer och en biträdande vattenrättssekreterare, Mellanbygdens vattendomstol en vattenrättsdomare, två vattenrättsingenjörer och en biträdande vattenrättssekreterare samt Österbygdens vattendomstol en vattenrättsdomare, två vattenrättsingenjörer och en biträdande vattenrättssekreterare. För att disponeras av vattenöverdomstolen i händelse av tillfällig anhopning av göromål föreslås vidare, att för Norrbygdens och Mellanbygdens vattendomstolar gemensamt beräknas medel för avlöning av en vattenrättsdomare. Under remissbehandlingen av detta förslag har av vattenöverdomstolen påyrkats vissa ännu längre gående förstärkningsåtgärder.

Det är enligt utredningsmannens mening ofrånkomligt, att den föreslagna utbyggnaden av de tre nordliga vattendomstolorna kommer att få en betydande återverkan på de fiskesakkunniga organens arbetsförhållanden. Förstärkningsförslaget konsekvenser för dessa och andra sakkunnigorgan har påpekats i Viklunds utredning, i vilken härom uttalas bl. a. följande (s. 56).

Utredningen vill i detta sammanhang även framhålla, att en förstärkning av arbetskrafterna vid vattendomstolorna kommer att medföra en ökad belastning på de institutioner, som har att såsom särskilda sakkunniga biträda domstolorna. Utredningen syftar härvid i främsta rummet på fiskeristyrelsens sötvattenslaboratorium och Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut. Dessa institutioners arbetsbörda i vad avser vattenmålen är redan nu mycket pressande, och utredningen har den uppfattningen, att den knappast torde gå att öka inom ramen för nuvarande personalresurser. Det ingår emellertid icke i utredningens uppdrag att avge något förslag på denna punkt.

Utbyggnaden av vattendomstolorna kan enligt utredningsmannen i första hand beräknas medföra, att tillståndsansökningar kan behandlas snabbare än förut. Härigenom ökas pressen på de fiskesakkunniga att snabbt få fram utlåtanden rörande det allmänna fiskeintresset i målen. Man måste vidare räkna med att även skadefrågorna, ej minst äldre sådana, som nu i större eller mindre grad blivit liggande på grund av personalbrist, kommer att bli föremål för effektivare behandling av domstolorna. Även detta kommer att innebära ökade krav på de fiskesakkunniga. Det synes enligt utredningsmannen icke finnas något fog för antagande, att andra vattenmål, vari för-

ras fiskesakkunskap, eller de allmänna uppgifter, som fiskeriintendenterna har att ombesörja, kommer att minska i omfattning, så att genom lättnader i den delen den ökade belastningen av reglerings- och kraftverksmålen i nämnvärd grad motverkas.

Samma skäl, som motiverar en utbyggnad av de tre nordliga vattendomsstolarna, talar enligt utredningsmannen för en förstärkning av de fiskesakkunniga organ, som har att taga befattning med vattenmål inom dessa domstolars områden. Om icke effektiva åtgärder vidtages för en sådan förstärkning, är det uppenbart, att domstolarnas utökning icke kan med full effekt utnyttjas. Även om någon förstärkning av de två sydliga vattendomsstolarna icke är föreslagen f. n., saknas, anför utredningsmannen, anledning antaga, att efterfrågan på de fiskesakkunnigas medverkan i mål inom dessa domstolars områden kommer att minska under överskådlig tid. Vissa stora mål, vilkas handläggning pågår eller vilka anhängiggjorts så nyligen, att de ännu icke hunnit upptagas till behandling, innehåller mycket betydelsefulla och svårlösta fiskefrågor. Som exempel härpå anföres de vid Söderbygdens vattendomsstol anhängiga målen angående Mörrumsån, Emån och Ringsjön. Dessa mål kommer att under avsevärd tid kräva en betydande arbetsinsats av fiskesakkunniga. Av planerade men ännu ej ansökta vattenutbyggnadsföretag inom dessa delar av landet nämnes vidare tre kraftverk i Klarälven och två å tre kraftverk i Helgeån. Dessutom är att förutse en betydande ökning av företaget, som avser att tillgodose städers och andra samhällets vattenförsörjning.

I sin promemoria kommer utredningsmannen därefter in på frågan om olika alternativ till förstärkning av sakkunnigorganen i fiskefrågor och anför, att utredningsuppdraget i första hand avser att undersöka, huruvida samtliga fiskefrågor, som sammanhänger med vattenmål, kan koncentreras till sötvattenlaboratoriet och vilken förstärkning av laboratoriet som därvid erfordras. Utredningsmannen påpekar emellertid, att även andra lösningar kan tänkas. Ett alternativ är sålunda att bygga ut intendentsorganisationen och låta denna ombesörja alla fiskeutredningar i vattenmålen. Sötvattenslaboratoriet skulle då komma att kvarstå enbart som en forsknings- och försöksanstalt, vilket skulle innebära en återgång till dess ursprungliga funktion. Om avgörande fördelar icke står att vinna med något av dessa alternativ, återstår som en tredje lösning att bibehålla såväl intendentsorganisationen som sötvattenslaboratoriet vid i huvudsak samma uppgifter som nu och förstärka båda organen i erforderlig utsträckning.

Rörande de huvudsakliga skälen för och emot de olika alternativen anför utredningsmannen bl. a. följande.

För en centralisering till sötvattenslaboratoriet av all befattning med vattenmål har framför allt anförts det skälet, att därigenom skulle vinnas större enhetlighet i bedömningen av fiskefrågor. Från ett par vattendomsstolar har sålunda påpekats, att man i vissa hänseenden kunnat konstatera olika praxis hos de fiskeriintendenter, som verkar inom dessa domstolars områ-

den. Utredningen har emellertid icke givit belägg för att i allmänhet några väsentliga olägenheter härutinnan föreligger. Vidare har framhållits, att rekryteringen av personal går lättare, om befattningshavarna stationeras i Stockholm. Enligt vad utredningen givit vid handen, är det tveksamt, om detta skäl är hållbart, åtminstone när det gäller de tjänstemän, som sysslar med undersökningsarbete på fältet. Inom sötvattenslaboratoriet har man sålunda vissa personalsvårigheter på grund av hastig avgång av fiskmästare. En av anledningarna till denna avgång är, att personalen under den tid fältarbetena utföres måste vistas borta från hem och familj under månader i sträck. Ofta föredrar man därför en tjänst i landsorten med kortare resor och större möjligheter att vistas i hemmet. Som ett argument av statsfinansiell art för centraliseringsalternativet har anförts, att en utbyggnad av sjöregleringsavdelningen, som ju finansieras av regleringsintressenter, kan ske utan ökad kostnad för det allmänna. Emellertid föreligger, som i det följande närmare utvecklas, möjligheter att avlasta det allmänna kostnaderna för en förstärkning, även om denna knytes till intendentsorganisationen.

De väsentliga skäl, som anförts *mot en centralisering till sötvattenslaboratoriet* kan sammanfattas på följande sätt. En central myndighet kan icke förvärva samma grundliga lokalkännedom, som fiskeriintendenterna besitter. För vattendomstolarna utanför Stockholm är det svårare att uppehålla önskvärd kontakt med sötvattenslaboratoriet än med de närmare domstolarnas kansliorter bosatta intendenterna. Dessa kan lättare anpassa sina ofta återkommande tjänsteresor så, att de utan misshushållning med tid och eftersättande av andra göromål kan besöka vattendomstolarnas kanslier, närvara vid domstolssammanträden och syner m. m. Sötvattenslaboratoriets arbete bedrivs efter mera djupgående vetenskapliga och omständliga metoder än fiskeriintendenterna tillämpar. Detta medför, att vattendomstolarna ofta har svårigheter att få utlåtanden från sötvattenslaboratoriet i önskad takt. Olägenheterna härav visar sig särskilt, då det gäller de för tillåtlighetsprövningen i målen nödvändiga undersökningarna angående det allmänna fiskeintresset. Vidare kan man icke bortse från den psykologiska faktorn, att ortsbefolkningen vanligen med större förtroende anammar ett lokalt organ än en central myndighet.

Enligt utredningsmannens mening är några av dessa skäl måhända mindre bärande, särskilt om man ser på längre sikt. Vad gäller frågan om lokalkännedom och god kontakt med ortsbefolkningen erinras sålunda om att en regional indelning redan tillämpas inom sötvattenslaboratoriet för den personal, som utför fältarbetena. Ända från maj fram till oktober—november är fiskmästarna sysselsatta inom sina lokala verksamhetsområden. Det är klart, att härigenom goda förutsättningar föreligger att tillföra laboratoriet erforderlig ortskännedom. Dessa förutsättningar kan ytterligare förbättras genom att även för den mera kvalificerade personalen genomföres en konsekvent regional indelning. Problemet för sötvattenslaboratoriet är emellertid att behålla personalen så länge, att önskvärd lokalkännedom kan uppnås. För att motverka avgången till tjänster med bättre villkor torde därför enligt utredningsmannen en förbättring av fiskmästarnas löneställning erfordras.

En ytterligare möjlighet att tillföra sötvattenslaboratoriet ökad lokalkännedom skulle, anför utredningsmannen, vara att dela upp laboratoriet på en central organisation i Stockholm och lämpligt antal lokala organisationer

ute i landet. En sådan uppdelning torde emellertid icke vara till gagn för laboratoriets arbete, som i väsentlig mån bygger på intim samverkan mellan forskning och praktiskt fältarbete. Man skulle dessutom på det lokala planet, där fiskeriintendenterna fortfarande skulle ha kvar sina allmänna uppgifter, få en dubbelorganisation, som icke ter sig rationell.

Utredningsmannen ifrågasätter vidare om icke också det anförda argumentet rörande sötvattenslaboratoriets mera omständliga arbetsmetoder på längre sikt kommer att förlora betydelse. Man torde nämligen enligt utredningsmannen med fog kunna antaga, att laboratoriet så småningom skall komma fram till vissa allmänna erfarenheter, som möjliggör en förenklad och mera schablonmässig men dock tillräckligt säker bedömning av de individuella fallen. Dessutom torde viss rationalisering till fromma för en snabbare handläggning kunna uppnås genom organisatoriska åtgärder, t. ex. genom att dela upp personalen på en forskningsavdelning och en avdelning, som uteslutande verkställer undersökningar och avger utlåtanden i målen, eller genom att till laboratoriet knyta särskilda sakkunniga för fiskerättsliga och fastighetsrättsliga utredningar.

Även om alltså de skäl, som anförts mot en koncentration till sötvattenslaboratoriet, icke är alldeles invändningsfria, synes enligt utredningsmannens mening likväl sådana fördelar icke vara förknippade med denna lösning, att densamma bör förordas. Utredningsmannen erinrar också om att statsmakterna i samband med inrättandet av fiskeristyrelsen hade att taga ställning till frågan om en centralisering av fiskeutredningarna i vattenmål men att denna tanke då avvisades. 1946 års utredning angående central fiskeristyrelse föreslog nämligen, att yttranden i vattenmål skulle centraliseras till fiskeristyrelsen. Detta förslag avstyrktes emellertid av flertalet remissinstanser, som upptog frågan till behandling. Under erinran härom anförde departementschefen i propositionen 1948: 49 (s. 24), att det syntes lämpligast, att dessa frågor även i fortsättningen handhades av fiskeriintendenterna. Härför talade enligt departementschefens mening framför allt den större lokalkännedom, som dessa tjänstemän besitter, och möjligheten för dem att lättare kunna verkställa besiktning på platsen. Riksdagen gjorde icke någon ändring i departementschefens förslag i denna del.

Det alternativ, som innebär, att man går den motsatta vägen och överför all befattning med vattenmålen på fiskeriintendenterna, har icke några egentliga förespråkare bland de myndigheter, som utredningsmannen kontaktat. Det är också klart, att så starka kostnads- och andra praktiska skäl talar mot en sådan lösning, att den icke bör komma i fråga. Utredningsmannen framhåller, att vid detta alternativ jämte en avsevärd utbyggnad av fiskeriintendentsorganisationen torde erfordras, att under en betydande övergångstid sötvattenslaboratoriet bibehålles med huvudsakligen oförändrad omfattning för avarbetning av pågående uppdrag, vilka icke kan överföras på de lokala organen.

Övervägande skäl talar således enligt utredningsmannen för att såväl intendentsorganisationen som sötvattenslaboratoriet bör bibehållas vid i hu-

vudsak samma befattning som nu med vattenmålen och förstärkas i den grad, som erfordras för att möta ökade anspråk från vattendomstolarnas sida. Denna lösning torde också överensstämma med vattendomstolarnas önskemål.

Vid bedömningen av den erforderliga förstärkningen av de fiskesakkunniga organen har utredningsmannen såsom utgångspunkt antagit, att fördelningen av uppdrag mellan sötvattenslaboratoriet och fiskeriintendenterna i fortsättningen skall ske i huvudsak efter samma grunder som nu, och anför härom följande.

I princip bör således intendenterna omhänderha utredningar rörande det allmänna fiskeintresset och sötvattenslaboratoriets utredningar i avseende på det enskilda fiskeintresset, främst i de stora regleringsmålen. Där särskilda skäl så motiverar, bör emellertid åt sötvattenslaboratoriet anförtros att även yttra sig i fråga om det allmänna fiskeintresset. Ett sådant skäl kan föreligga, om laboratoriet enligt tidigare förordnanden är verksamt inom ett visst vattenområde och ansökan göres om ett nytt eller utvidgat företag inom samma område. Å andra sidan bör vid intendentsorganisationens utbyggnad beaktas behovet av att så långt möjligt och lämpligt anförtro intendenterna jämväl uppdrag rörande enskilda fiskeskador. Fiskeristyrelsens principer för uppdragens fördelning bör således icke göras så stela, att det i varje särskilt fall lämpligaste valet av sakkunnig försvåras.

Vad därefter beträffar frågan om erforderliga *förstärkningsåtgärder inom sötvattenslaboratoriet* upplyser utredningsmannen, att laboratoriets föreståndare skisserat ett organisationsförslag, som av föreståndaren betecknats som ett minimikrav, för att laboratoriet skall kunna möta ökade anspråk på utlåtanden i vattenmål. Förslaget innefattar en omorganisation och utökning av laboratoriets personal. Det innebär, att under en gemensam föreståndare upprättas tre avdelningar, nämligen en forskningsavdelning, ett sekretariat och en utredningsavdelning för vattenmål med följande personaluppsättning.

A. Forskningsavdelning

1 laborator	Ca 31
2 laboratorer	Ce 31
1 förste fiskmästare	Ca 19
3 laboratoriebiträden	Ce 11
2 »	Cg 11
2 »	i reglerad befordringsgång

B. Sekretariat

1 förste byråsekreterare	Ce 29
1 amanuens	i reglerad befordringsgång
2 kanslibiträden	Ce 11
1 kontorsbiträde	i reglerad befordringsgång
1 expeditionsvakt	Ca 11
1 bitr. vaktmästare	Cg 10

C. Utredningsavdelning

1 laborator	Ce 32
4 fiskeriinspektörer	Ce 29
1 förste fiskmästare	Ce 21
8 fiskmästare	Ce 19

I förhållande till nuvarande antal tjänster inom laboratoriet innebär detta förslag, att två befattningar drages in, nämligen en biologisk assistent i reglerad befordringsgång och en kansliskrivare, medan åtta nya befattningar tillskapas, nämligen tre såsom fiskeriinspektör, en såsom amanuens, en såsom fiskmästare, två såsom laboratoriebiträde i Cg 11 och en såsom laboratoriebiträde i reglerad befordringsgång. Vidare förutsättes två laboratoriebiträden i Cg 11 skola överföras å extra ordinarie stat.

Uppslaget att inrätta en forskningsavdelning och en avdelning, som uteslutande sysslar med undersökningar och utarbetande av yttranden i vattenmål, synes utredningsmannen väl värt att taga fasta på som en utväg att effektivisera laboratoriets arbete i vattenmålen. Den för dessa avdelningar föreslagna personaluppsättningen torde, såvitt utredningsmannen nu kan bedöma, vara väl avvägd. Särskilt framhåller han den möjlighet, som förslaget ger att åstadkomma en rationell uppdelning på regional basis av personalen inom utredningsavdelningen.

Den föreslagna lönesättningen för den fiskesakkunniga personalen innebär endast den avvikelser från nu gällande förhållanden, att den för utredningar i vattenmål avdelade förste fiskmästaren flyttas upp från lönegrad Ce 19 till Ce 21 och att samtliga tjänster som fiskmästare flyttas upp från lönegrad Ce och Cg 17 till Ce 19. Med hänsyn till vad förut anförts om avgången utav fiskmästarpersonal är det enligt utredningsmannens mening angeläget, att denna löneförbättring kommer till stånd.

Beträffande den administrativa personalen innebär förslaget, att en nyligen beslutad kansliskrivartjänst, vilken ännu är vakant, skall dragas in och att en tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång skall inrättas. Utökningen av övrig personal talar i och för sig för en förstärkning även av den administrativa personalen. Å andra sidan måste beaktas, att upprättandet av en särskild på vattenmålen inriktad avdelning torde medföra viss avlastning av byråsekreteraren, vilken hittills i stor utsträckning varit behjälplig med att sätta upp yttranden och ersättningsförslag i målen. I samma riktning verkar ett av Mellanbygdens vattendomstol nyligen taget initiativ att som biträde åt sötvattenslaboratoriet vid upprättande av förslag till ersättningar förordna en lantmätare. Utredningsmannen är därför icke beredd att f. n. biträda förslaget i denna del. Frågan om förbättrad löneställning för byråsekreteraren har utredningsmannen funnit ligga utanför ramen för hans uppdrag.

Beträffande de nuvarande kostnaderna för sötvattenslaboratoriet anför utredningsmannen i huvudsak följande.

Den för laboratoriets undersökningsverksamhet i samband med vattenmål fastställda staten uppgår för budgetåret 1956/57 till sammanlagt 723 000

kronor, varav 375 000 kronor avser avlöningar och pensioneringskostnader samt 348 000 kronor omkostnader. För sötvattenslaboratoriets verksamhet i övrigt uppgår staten för samma budgetår till sammanlagt 144 100 kronor, varav 115 200 kronor för avlöningar och 28 900 kronor för omkostnader.

De av utredningsmannen föreslagna förstärkningarna och löneförbättringarna beräknas medföra följande ökning av kostnaderna per år i avrundade belopp.

a) Löner för nya tjänster		
3 fiskeriinspektörer Ce 29:29	67 800	
1 fiskmästare Ce 19:19	13 300	
2 laboratoriebiträden Cg 11:11	19 800	
1 laboratoriebiträde i reglerad befordringsgång (upptaget enligt Ce 8:8)	8 700	109 600
b) Löneökning för nuvarande tjänster		
1 förste fiskmästare från Ce 19 till Ce 21	1 400	
7 fiskmästare från Cg och Ce 17 till Ce 19	7 500	8 900
c) Indragning av 1 biologisk assistent i reglerad befordringsgång (upptagen enligt Ce 25:25)		18 500
	Nettoökning av lönerna	100 000
d) Resekostnader, 25 procent å löneökningen		25 000
e) Allmänna driftsombokostnader, 25 procent å löneökningen		25 000
f) Pensionskostnader, 25 procent å löneökningen		25 000
	Summa kostnadsökning	175 000

Den totala kostnadsökningen utgör omkring 24 procent av den nuvarande staten för sötvattenslaboratoriets sjöregleringsavdelning och omkring 20 procent av laboratoriets hela stat.

Utredningsmannen upplyser vidare, att de nyanskaffningar av möbler och kontorsutrustning m. m., som förstärkningen föranleder, av sötvattenslaboratoriet har beräknats icke komma att uppgå till högre belopp än att detta kan rymmas under omkostnadsanslaget. Däremot kan utökningen eventuellt medföra en engångskostnad för iordningställande av nya arbetsrum.

I fråga om *intendentsorganisationens förstärkning* erinrar utredningsmannen om fiskeristyrelsens tidigare omnämnda framställning till Kungl. Maj:t den 12 juni 1956, i vilken styrelsen hemställde bl. a., att Kungl. Maj:t för budgetåret 1956/57 måtte dels bemyndiga styrelsen att i erforderlig omfattning meddela fiskeriintendenterna i övre norra och nedre norra distrikten partiell tjänstebefrielse från de grupper av ärenden, styrelsen bestämmer, samt att i anslutning härtill meddela lämpliga personer förordnande att med vikariatslön bestrida dessa göromål, dels ock medgiva att vid statens lokala fiskeridadministration skall få anställas två fiskmästare i lönegrad

Cg 17 och två kontorsbiträden i Cg 8. Även sistnämnda personal skulle användas för förstärkning av de båda nordligaste distrikten. Utredningsmannen uppger, att fiskeristyrelsen enligt uppgift förutsatt, att medel till den begärda förstärkningen skulle anslås även för senare budgetår, så länge behov därav föreligger.

Enligt utredningsmannens mening är den av fiskeristyrelsen sålunda föreslagna förstärkningen av de båda norrlandsdistrikten nödvändig, för att den rådande balansen skall kunna avarbetas och väntade nya anspråk på utredningar i vattenmål skall kunna tillgodoses. Vad tidigare anförts om den framtida utbyggnadsverksamheten i Norrland ger fullt fog för antagandet, att behovet av förstärkningar i denna omfattning kommer att föreligga under överskådlig tid. Även sedan tillströmningen av nya mål mattats kommer, anför utredningsmannen, med all säkerhet efterfrågan på fiskesakkunnigas medverkan i vattenmålen att under lång tid vara oförminskad. Från de norrländska vattendomstolarna har sålunda uttalats, att man avser att så långt möjligt utnyttja intendenterna även för utlåtanden rörande det enskilda fiskeintresset. Med hänsyn härtill talar övervägande skäl för att de nya intendents- och fiskmästarbefattningarna varaktigt knytes till de båda norrlandsdistrikten och uppföres på extra ordinarie stat. Utredningsmannen anser att, vilken anställningsform som än väljes, fiskmästarna av rekryterings skäl bör placeras i lönegrad 19, motsvarande löneställningen för hushållningssällskapens fiskeriassistenter. Han upplyser, att fiskeristyrelsen på förfrågan uppgivit, att personal med erforderlig kompetens för besättande av två nya intendentsbefattningar finnes att tillgå inom fiskeriadministrationen.

Utredningsmannen anför vidare, att det starkt kan ifrågasättas, om icke även intendenterna i mellersta och nedre södra distrikten behöver varaktigt förstärkning med kvalificerad personal. Med hänsyn till att — om sötvattenslaboratoriet bygges ut i föreslagen omfattning — möjlighet torde finnas att i ökad utsträckning anlita laboratoriet för uppdrag även inom dessa intendents verksamhetsområden, är utredningsmannen emellertid icke f. n. beredd att föreslå sådan förstärkning. Utredningsmannen förutsätter dock, att fiskeristyrelsen kommer att beredas möjlighet att vidtaga åtgärder för tillfällig förstärkning inom dessa distrikt, om så visar sig erforderligt. Enligt utredningsmannens mening föreligger otvivelaktigt ett aktuellt behov av förstärkningar med kontorspersonal i de två nu behandlade distrikten. Det måste sålunda, anför han, betecknas som en klar misshushållning med kvalificerad arbetskraft, att intendenterna själva skall ombesörja huvuddelen av allt skrivarbete och administrativt rutinarbete. I vartdera av dessa två distrikt bör därför anställas ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång. Det torde enligt utredningsmannen icke råda någon tvekan om att tillräckliga arbetsuppgifter varaktigt kommer att finnas för dessa biträden. Som ett mått på expeditionsarbetets omfattning anföres sålunda, att antalet inkommande och utgående handlingar, varmed intendenten i mellersta distriktet har att taga befattning, uppgår till åtminstone ett

tusental per år och att antalet diarieförda utgående skrivelser av större omfattning, såsom yttranden till vattendomstolar och andra myndigheter, uppgår till omkring 135 per år. Om övriga arbetsuppgifter så medger, torde kontorsbiträdena även kunna anlitas för enklare laboratoriearbeten.

Mera tveksamt är enligt utredningsmannen, om det föreligger ett lika starkt behov av heltidsanställd fiskmästarpersonal i dessa distrikt. F. n. tillämpas vanligen det förfarandet, att intendenterna i varje mål, där så behöves, på vederbörande sökandes bekostnad tillfälligt anställer erforderlig personal för provfisken, statistikinsamling o. d. Åtminstone tills vidare finner utredningsmannen det kunna förutsättas, att behovet av särskild utredningspersonal skall kunna tillgodoses på denna väg.

Löne- och omkostnadsstaten för fiskeriintendenterna uppgår för budgetåret 1956/57 till omkring 220 000 kronor. De av utredningsmannen föreslagna förstärkningarna av organisationen beräknas medföra följande ytterligare kostnader per år i avrundade belopp.

2 fiskeriintendenter Ce 32: 32	50 700
2 fiskmästare Ce 19: 19	26 100
4 kontorsbiträden i reglerad befordringgång	34 200
Resekostnader för 4 tjänstemän	20 000
Expenser	10 000
Ökade hyreskostnader	8 000

Summa kostnadsökning 149 000

Till detta belopp kommer engångskostnad för ytterligare möbler och kontorsutrustning. Med hänsyn till nyligen företagen nyanskaffning inom nedre norra distriktet torde den föreslagna personalökningen i detta distrikt icke föranleda nämnvärda merutgifter i dessa hänseenden. För övriga distrikt beräknar utredningsmannen nämnda engångskostnad överslagsvis till sammanlagt 2 500 kronor.

Med hänsyn till fiskeriintendenternas redan nu pressande arbetsförhållanden finner utredningsmannen det önskvärt, att förstärkningen av intendentsorganisationen genomföres under löpande budgetår. Därest detta icke är möjligt, bör denna förstärkning liksom förstärkningen av sötvattenslaboratoriet komma till stånd senast fr. o. m. den 1 juli 1957.

Sina undersökningar av de i anledning av förslagen om förstärkning av personalen uppkommande lokalfrågorna redovisar utredningsmannen på i huvudsak följande sätt.

Sötvattenslaboratoriet är nu inrymt i en byggnad, som i övrigt disponeras av fiskeristyrelsens tillsynsavdelning. Möjligheterna att anvisa ytterligare personal plats i sötvattenslaboratoriets lokaler är mycket begränsade. Till nöds kan ytterligare två laboratoriebiträden och — om ett befintligt arbetsrum delas i två — en fiskeriinspektör beredas plats där. Enligt uppgift är emellertid frågan om en utvidgning av tillsynsavdelningens lokaler f. n. under övervägande. Sötvattenslaboratoriets lokalproblem synes böra lösas i samband härmed, lämpligen på så sätt, att några av tillsynsavdelningens nuvarande rum ställes till sötvattenslaboratoriets förfogande.

Fiskeriintendenten i övre norra distriktet har som arbetslokal endast ett rum i en av länsstyrelsen disponerad barack i Luleå. Att bereda ytterligare personal utrymme där torde vara uteslutet. Från byggnadsstyrelsen har emellertid inhämtats, att statsverket kommer att disponera utrymmen om sammanlagt 450 m² i ett nybygge i Luleå, som beräknas vara klart den 1 juli 1957 eller något senare, och att erforderliga utrymmen för den förstärkta intendentsorganisationen i distriktet bör kunna beredas antingen i nybygget eller i lokaler, som blir lediga genom att någon annan myndighet flyttar. Dessutom kommer statsverket att få tillgång till vissa lokaler i ett annat nybygge, som dock ej torde komma att påbörjas förrän år 1957. Innan lokalfrågan definitivt ordnats, torde — enligt vad byggnadsstyrelsen uppgivit — vissa utrymmen kunna provisoriskt anskaffas för den nya personalen.

Beträffande nedre norra distriktet föreligger möjligheter att bereda den utökade personalen tillräckliga arbetsutrymmen i en i det närmaste inflyttningsklar kontorslägenhet om tre rum och kök, som av statsverket disponeras i ett nyuppfört hus i Härnösand.

Både intendenten i mellersta distriktet och intendenten i nedre södra distriktet har expeditionslokalerna förlagda till sina bostäder. Tills vidare torde utrymme för de föreslagna kontorsbiträdena kunna beredas i dessa lokaler.

Behandlingen av frågan om finansieringen av den föreslagna utökningen av fiskeriadministrationen inleder utredningsmannen med en redogörelse för nu gällande bestämmelser och anför därvid bl. a. följande.

Enligt 11 kap. 97 § vattenlagen är sökande i ansökningsmål pliktig att förskjuta bl. a. ersättning för undersökning enligt 11 kap. 45 § 1 mom. vattenlagen. Vad sålunda sagts beträffande sökande i ansökningsmål äger motsvarande tillämpning i avseende på kärande i stämningssmål samt på klagande i besvär- och underställningsmål, i den mån kostnaden förorsakats av hans besvär. I underställningsmål skall kostnad, som i lagrummet avses, i princip förskjutas av sökandena till syneförrättningen.

Huruvida kostnad, som någon sålunda förpliktas att gälda, skall helt eller delvis gottgöras honom av annan part avgöres, jämlikt sista stycket i 11 kap. 97 § vattenlagen, enligt de regler som gäller rörande rättegångskostnader i vattenmål. Med hänsyn till utformningen av sistnämnda regler innebär detta, att ifrågavarande kostnader i ansökningsmål regelmässigt stannar på sökanden.

I de fall fiskeriintendenterna har uppdrag av sådan omfattning, att undersökning på platsen måste utföras, brukar de begära ersättning i varje särskilt mål för rese- och traktamentskostnader samt utgifter för anlitande av biträde o. d. Gottgörelsen utbetalas därvid från vattendomstolens kansli av förskottsmedel, som sökanden i målet inlevererat enligt 11 kap. 97 § vattenlagen. Intendenterna anses icke berättigade att, då uppdraget avser det allmänna fiskeintresset, uppbära arvode för sitt arbete (NJA 1928 s. 562). Huruvida samma princip gäller för det fall, intendentsens uppdrag avser frågan om skadesersättning åt enskilda fiskerättsägare, är mera tveksamt. Sålunda synes fiskeristyrelsen omfatta den åsikten, att fiskeriintendent äger uppbära arvode för utredning rörande enskilt fiske. Emellertid torde intendenterna regelmässigt icke kräva arvode för sådan utredning. Med hänsyn till gällande instruktionsbestämmelse om skyldighet för intendent att på begäran såsom sakkunnig tillhandagå domstolar och andra myndigheter (2 §) synes det också svårigen kunna göras gällande, att intendenternas rätt till

ersättning sträcker sig längre, då uppdraget avser enskilt fiske än om det samma hänför sig enbart till det allmänna fiskeintresset.

Som förut anförts, finansieras den av sötvattenslaboratoriet bedrivna undersökningsverksamheten i vattenmål helt av regleringsintressenter utan förmedling av vattendomstolarna. Rörande den rättsliga grunden härför anför utredningsmannen.

Före den 1 juli 1950 bedrevs undersökningarna i de stora regleringsmålen av sötvattenslaboratoriets föreståndare såsom särskild sakkunnig, till en början ensam men efterhand med biträde av särskild personal, som av honom engagerades. Kostnaderna för denna personal och dess verksamhet bestreds helt av regleringsintressenter. Vanligen påbörjades undersökningarna långt innan ansökan om företaget ingivits till vattendomstol. I samband med anslagsäskanden hos Kungl. Maj:t att föreläggas 1950 års riksdag anförde fiskeristyrelsen bl. a. följande.

Denna ordning, att intressenterna i sjöregleringsföretagen bekostar det omfattande förberedande undersökningsarbetet samt att för ändamålet en personal av betydande omfattning tages i anspråk, måste ur flera synpunkter anses otillfredsställande. Sålunda ter det sig ur principiell synpunkt mindre tilltalande, att den blivande sökandeparten är direkt engagerad såsom finansiar av undersökningarna, då därigenom dessas objektivitet i allmänhetens ögon kan sättas i fråga. I organisatoriskt hänseende kan det nuvarande systemet även göras till föremål för berättigad kritik. Den för undersökningarna erforderliga personalen anställes av den sakkunnige utan att fiskeristyrelsen äger befogenhet att inverka på dess antal samt anställnings- och avlöningsförhållanden. Undersökningarna bedrivs inom undersöknings- och försöksanstalten för sötvattensfisket med anlitande av dess lokala resurser i övrigt, men det möter med nuvarande ordning stora svårigheter att tillgodoföra statsverket ersättning för dessa förmåner. Mot bakgrunden av dessa förhållanden föreslås, att för fullgörande inom undersöknings- och försöksanstalten för sötvattensfisket av sådana utredningsuppdrag, som anstalten har att utföra på uppdrag av intressenter i vattenregleringsföretag, i riksstaten skall uppföras ett särskilt förslagsanslag för löner och omkostnader. Förslaget har uppgjorts i samråd med föreståndaren för nämnda anstalt efter förebild av det av statsmakterna godkända systemet för finansiering av hydrologiska undersökningar inom Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut. Styrelsen erinrar, att den nu föreslagna lösningen icke skulle medföra några kostnader för statsverket, eftersom de av statsverket förskjutna kostnaderna skulle motsvaras av en inkomsttitel. Det blir med det föreslagna systemet tvärtom möjligt att tillgodoföra statsverket ersättning för de förmåner i form av utnyttjande av lokaler och andra resurser, som regleringsundersökningarna åtnjuter.

Fiskeristyrelsens framställning berördes i en den 28 februari 1950 av särskilt tillkallade sakkunniga till chefen för justitiedepartementet avgiven promemoria med förslag om ändrade bestämmelser till skydd för fisket vid vattenkraft- och vattenregleringsföretag samt vid flottning. I anslutning till en redogörelse för fiskeristyrelsens framställning, som de sakkunniga ansåg förtjäna beaktande, anfördes i promemorian följande (s. 110).

Den särskilda undersökningsverksamhet beträffande vissa större vattenregleringar, som organiserats vid sidan av undersöknings- och försöksanstalten för sötvattensfisket och som sysslar även med fiskefrågor av allmän natur, bekostas helt av regleringsintressenterna (enligt 11 kap. 45 och 97 §§). Enligt fiskeristyrelsens förslag skulle denna ordning bibehållas, även

därest undersökningsverksamheten inordnades under fiskeristyrelsen, i det anslaget å riksstaten för bekostande av verksamheten skulle motsvaras av en inkomsttitel. Hinder därför synes ej möta i avfattningen av vattenlagen, då statsverket torde vara berättigat att jämlikt 11 kap. 97 § uttaga avgift för gäldande av kostnaden för undersökningsarbetet.

I 1950 års statsverksproposition tillstyrkte chefen för jordbruksdepartementet (IX ht s. 228), att ett särskilt anslag skulle anvisas för ifrågavarande ändamål. Dock borde enligt departementschefens mening inflytande ersättningar för undersökningsverksamheten icke tillgodoföras riksstatens inkomstsidan, som fiskeristyrelsen föreslagit, utan i stället tagas till uppbörd på anslaget. Riksdagen godtog de av departementschefen förordade riktlinjerna.

I samband med att undersökningsverksamheten i regleringsmål sålunda inordnades under sötvattenslaboratoriet, fogades till 2 § i instruktionen för fiskeristyrelsen bl. a. ett tillägg av innebörd, att styrelsen för fiskeribiologiska undersökningar, som på uppdrag utföres av styrelsen i samband med vattenregleringsföretag, äger uppbära ersättning enligt grunder, som fastställas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av styrelsen.

Genom vad sålunda förekommit får enligt utredningsmannen anses klarlagt, att den rättsliga grunden för regleringsintressenternas skyldighet att bekosta den inom sötvattenslaboratoriet bedrivna undersökningsverksamheten i vattenmål utgöres av stadgandet i 11 kap. 97 § vattenlagen, att sökande i ansökningsmål är pliktig förskjuta ersättning för undersökning enligt 45 § 1 mom. i samma kapitel. Med detta betraktelsesätt saknas fog för den invändning, som ibland framställs mot den nuvarande finansieringsmetoden, nämligen att den innebär, att sötvattenslaboratoriets sjöregleringsavdelning »lever på regleringsintressenternas nåd». Metoden får i stället ses som en förenkling av det förfarande, som 11 kap. 97 § vattenlagen närmast synes anvisa, nämligen att kräva ersättning i varje särskilt mål. Om tvist uppkommer rörande regleringsintressenternas betalningsskyldighet, måste förutsättas, att frågan kan underställas vattendomstolens prövning.

Vidare framhåller utredningsmannen, att i princip hinder icke kan anses föreligga mot en sådan tillämpning av 11 kap. 97 § vattenlagen, att det allmänna erhåller gottgörelse även för fiskeriintendentensorganisationens ianspråktagande för utredningar i vattenmål. Till stöd härför anföres vad de nyss citerade sakkunniga uttalat härom i förenämnda promemoria (s. 110).

Räckvidden av det förut åberopade prejudikatet (NJA 1928 s. 562) torde inskränka sig till frågan om rätt för fiskeriintendent att för egen del uppbära arvode. Det förhållandet, att undersökningen utföres av statstjänsteman, kan ej i och för sig åberopas såsom skäl för befrielse för sökanden att gälda kostnaden för undersökningen enligt vad i 11 kap. 97 § stadgas. Att statsverket hittills ej tagit sin rätt i detta hänseende i anspråk, torde ha haft sin grund i att undersökningarna, med hänsyn till de arbetsuppgifter, som i övrigt åligger fiskeriintendenterna, varit av summarisk karaktär och i regel inskränkt sig till inhämtande av upplysningar av ortsbefolkningen vid sammanträde, som anordnas enligt bestämmelserna i 11 kap. 45 §. Om en utvidgning av fiskeriadministrationen skulle komma till stånd, så att även undersökningsuppdrag av omfattande och komplicerad natur kan komma att lämnas till fiskeritjänstemän såsom tjänsteuppdrag, lär emellertid ve-

derbörande sökandeparter få räkna med att statsverket tar möjligheten att utkräva ersättning för de därmed förenade kostnaderna i bruk.

Anses det önskvärt, att de fiskesakkunniga organens verksamhet i vattenmål i princip skall bekostas av sökandena, är det enligt utredningsmannens mening av många skäl lämpligare att bygga på de möjligheter, gällande lag sålunda får anses erbjuda, än att — vilket ifrågasatts som en annan lösning av finansieringsproblemet — införa någon form av avgift i likhet med den i 11 kap. 95 § vattenlagen stadgade s. k. vattendomstolsavgiften. Bl. a. har avgiftssystemet den olägenheten, att det drabbar mycket ojämnt. Det torde nämligen vara ogörligt att konstruera en avgift, som varierar rättvist efter den arbetsinsats av fiskesakkunniga, som olika vattenbyggnadsföretag föranleder.

Om statsverket alltså enligt gällande lag torde vara berättigat att kräva ersättning för sötvattenslaboratoriets och fiskeriintendenternas uppdrag i vattenmålen, i de fall dessa uppdrag föranleder undersökning på platsen, återstår att överväga dels i vilken omfattning denna rätt bör göras gällande, dels i vilken ordning ersättningen bör uttagas.

Vad beträffar *sötvattenslaboratoriet* synes det utredningsmannen lämpligast, att hela kostnaden för den föreslagna förstärkningen, vilken uteslutande föranledes av ökade anspråk på utredningar i de stora vattenbyggnadsmålen, drabbar sökandena i dessa mål. Någon anledning att frångå nuvarande smidiga metod för uppbörden av sökandeparternas avgifter synes icke föreligga. En omläggning till att i stället utkräva ersättning i varje särskilt mål skulle i vissa hänseenden stöta på praktiska olägenheter. Sålunda synes det vanskligt att åstadkomma en riktig avvägning, i vilken mån det inom laboratoriet bedrivna forskningsarbetet kommer skilda mål tillgodo.

I fråga om *fiskeriintendenterna*, som ju utför undersökningar även i andra vattenmål än ansökningsmålen, finner utredningsmannen det lämpligt att begränsa parternas avgiftsskyldighet till mål av sistnämnda art. Endast till en mindre del hänför sig nämligen intendenternas uppdrag till stämnings-, besvärs- eller underställningsmål. Ofta har parterna i dessa mål icke heller så stora ekonomiska resurser.

Ersättning bör enligt utredningsmannens mening uttagas även för undersökningar, som utföres av fiskeriintendenterna enligt 5 § kungörelsen den 24 april 1953 angående förberedelse av vissa företag enligt vattenlagen och 14 kap. 5 § 2 mom. vattenlagen. Dessa undersökningar skall, enligt uttrycklig föreskrift i nämnda lagrum, bekostas av företagaren. Likaså bör statsverket tillgodoräkna sig ersättning i de fall intendent enligt vattendomstols förordnande tages i anspråk för kontrolluppdrag på företagarens bekostnad.

Utredningsmannen framhåller, att det knappast är genomförbart att för fiskeriintendenternas del begagna samma schablonmässiga uppbördssystem, som tillämpas beträffande sötvattenslaboratoriet. Under det att sötvattenslaboratoriets verksamhet i vattenmål väsentligen hänför sig till omfattande

sjöregleringsföretag med en begränsad grupp ständigt återkommande stora sökandeparter, är kretsen av intendenternas »uppdragsgivare» betydligt mer växlande och oenhetlig. På grund härav bör ersättningarna för intendenternas undersökningar i stället uttagas i de särskilda målen. För att man därvid skall få fram en enhetlig beräkningsgrund bör fastställas en officiell taxa, efter vilken kostnaderna för varje särskilt uppdrag debiteras.

Metoden att uttaga ersättning för uppdrag efter en fastställd taxa är icke ovanlig inom statsförvaltningen. Som exempel på myndigheter, vilka tillämpar ett sådant system, nämner utredningsmannen statens geotekniska institut, statens provningsanstalt, statens väginstitut, lantbruksingenjörerna och Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI). I synnerhet den för SMHI gällande taxan, som efter förslag av SMHI är fastställd av Kungl. Maj:t den 25 september 1952 (SFS 1952: 639), har utredningsmannen funnit enkel och lämpad som förebild för ett motsvarande avgiftssystem för fiskeriintendentsorganisationen samt anför härom följande.

I denna taxa anges för olika befattningsgrupper — förste statshydrolog, statshydrolog etc. — ett ersättningsbelopp per timme för utfört arbete. Även kontorister och biträdespersonal är upptagna bland dessa befattningar. I nämnda ersättningsbelopp ingår lön, administrations- och expenskostnader samt pensioneringskostnad. Administrations- och expenskostnaderna har därvid beräknats till 25 procent av lönebeloppet och pensioneringskostnaden till 18 procent av samma belopp. Bl. a. vid större uppdrag kan debitering ske efter en annan grund, som innebär, att uppdragsgivaren påföres ett belopp, motsvarande den verkliga utgiften för avlöning till den eller de befattningshavare, som deltagit i arbetets utförande, under den tid de tagits i anspråk för arbetet, ökad med 50 procent för allmänna administrations- och expenskostnader samt för pensionskostnader.

En liknande taxa bör enligt utredningsmannens mening lämpligen kunna fastställas för arbete, som utföres av fiskeriintendent och till intendentsorganisationen fast knuten fiskmästare. I taxan bör alltså ingå lönekostnader ävensom — i form av visst procentuellt tillägg till lönekostnaden — pensioneringskostnader samt administrations- och expenskostnader. Den förenklingen finner utredningsmannen dock böra genomföras, att kostnaderna för kontorsbiträden skall inräknas i administrationskostnaderna. Utredningsmannen har upprättat ett förslag till sådan taxa med ersättningsbeloppen approximativt beräknade i överensstämmelse med det beräknings sätt, som tillämpas av SMHI, dock med tillägg av kostnaderna för kontorsbiträden. Taxan har för enkelhetens skull gjorts enhetlig för hela fiskeriintendentsorganisationen, oaktat fast anställd kontorspersonal icke föreslagits i samtliga distrikt.

Utredningsmannen finner det lämpligast, att fiskeristyrelsen omhänderhar uppbörden av ersättningarna. Förfarandet kan då enklast ordnas i huvudsak så, att fiskeriintendenterna, efter uppdragets avslutande eller under utredningens fortgång, inger räkning till styrelsen, angivande rese- och trakamentskostnader, den arbetstid som åtgått, beloppet av särskilda utlägg o. s. v., varefter fiskeristyrelsen utkräver och uppbär ersättningen. Av upp-

buret belopp utbetalas rese- och traktamentsersättning samt gottgörelse för särskilda utlägg till vederbörande tjänsteman. I stället för att — på sätt 11 kap. 97 § vattenlagen närmast torde avse — hos vattendomstolen utkräva på de särskilda målen belöpande ersättningar bör fiskeristyrelsen kunna vända sig direkt till sökanden. Endast för det fall att tvist uppstår, bör ersättningsfrågan underställas vattendomstolen.

Överslagsmässigt räknar utredningsmannen med att kostnaderna för de föreslagna förstärkningarna i de båda norrlandsdistrikten kommer att i sin helhet täckas av sökandenas avgifter. Dessutom kan en avsevärd del av kostnaderna för fiskeriintendentsorganisationen i övrigt — inberäknat föreslagna biträdesförstärkningar — beräknas komma att motsvaras av sådana avgifter. Det är därför enligt utredningsmannens mening sannolikt, att det allmännas kostnader för fiskeriintendentsorganisationen, även om denna utbygges i enlighet med vad utredningsmannen förordat, kommer att med den föreslagna finansieringsmetoden bli icke obetydligt lägre än f. n.

III. Remissutlåtandena över utredningsmannens promemoria

Flertalet remissmyndigheter ansluter sig utan väsentligare erinringar till förslaget. Statskontoret förordar emellertid inrättande av biträdande fiskerientendenter å extra stat i lönegrad 29 i stället för intendenter å extra ordinarie stat i lönegrad 32 samt avstyrker lönegradsuppflyttning för fiskmästare. Vidare föreslår ämbetsverket bl. a. — i likhet med riksräkenskapsverket — att inkomsterna genom den föreslagna taxan för intendentspersonal skall tagas till uppbörd å avlönings- och omkostnadsanslagen för fiskeriintendenter. Fiskeristyrelsen anmäler bl. a. beträffande den föreslagna lönegradsplaceringen av tjänsterna såsom fiskeriinspektör vissa betänkligheter med hänsyn till konsekvenserna för rekryteringen inom andra avdelningar av styrelsen samt hemställer i anledning av förslaget om viss ökning av styrelsens kamerala personal. Fiskeriintendenten i övre norra distriktet rekommenderar inrättandet av en lokalavdelning av sötvattenslaboratoriets utredningsavdelning för övre Norrland samt ifrågasätter, om icke de nya fiskeriintendenterna borde placeras vid sötvattenslaboratoriet. Fiskeriintendenten i övre södra distriktet avstyrker tanken på en koncentration av ifrågasättande uppgifter till sötvattenslaboratoriet, ifrågasätter behovet av en förstärkning av detta laboratorium samt förordar, att förstärkningen av intendentsorganisationen skall göras provisorisk. Fiskeriintendenterna i nedre södra distriktet och Västerhavets distrikt berör i sina yttranden i huvudsak endast de egna distrikten. Vattenöverdomstolen godtäger i nuvarande läge den föreslagna förstärkningen men anser, att en ingående undersökning bör göras framdeles. Länsstyrelsen i Jämtlands län har till sitt yttrande fogat ett från hushållningssällskapet i länet infordrat utlåtande. Av innehållet i de avgivna yttrandena torde få återgivas följande.

Statskontoret anför, att storleken av den arbetskraffförstärkning, som erfordras för att sötvattenslaboratoriet och fiskeriintendentsorganisationen

skall kunna utföra sina uppdrag i vattenmål på ett tillfredsställande sätt, undandraget sig ämbetsverkets säkra bedömning, samt att detta spörsmål för övrigt är avhängigt av i vilken utsträckning ytterligare tjänster må komma att inrättas vid vattendomstolarna. Vid prövningen av förevarande förslag måste enligt ämbetsverket vidare beaktas, huruvida erforderliga lokalutrymmen står till förfogande vid sötvattenslaboratoriet. Ämbetsverket framhåller ytterligare, att åtgärder bör vidtagas för att åstadkomma rationellare arbetsmetoder beträffande laboratoriets undersökningar i vattenmål. Statskontoret kan nämligen icke undgå att finna det anmärkningsvärt, att laboratoriet ännu icke avgivit slutligt utlåtande i något mål och att vissa av sakkunniguppgifterna hänför sig till så lång tid tillbaka som år 1942. Om laboratoriet i fortsättningen skall utföra utredningsuppdrag rörande det enskilda fiskerintresset i vattenmål, synes det oundgängligen erforderligt, att undersökningsresultaten kan redovisas i snabbare takt än som hittills skett.

Vad angår den tilltänkta utbyggnaden av fiskeriintendentsorganisationen ifrågasätter statskontoret lämpligheten av att — såsom utredningsmannen föreslagit — utöka antalet fiskeriintendenter med två nya sådana befattningshavare. Enligt ämbetsverkets mening bör det övervägas, om icke två befattningar kan inrättas som biträdande fiskeriintendent i förslagsvis lönegrad 29. Befattningarna bör tills vidare upptagas som extra. Med anledning av förslaget om reglering av löneställningen för fiskmästare och en förste fiskmästare vid sötvattenslaboratoriet erinrar ämbetsverket, att dessa befattningar uppflyttades till gällande lönegrader — 17 respektive 19 — genom beslut av 1952 års riksdag, som därvid biföll Kungl. Maj:ts på 1949 års tjänsteförteckningskommittés förslag grundade hemställen i frågan (prop. 1952:241, bil. A: 120). Statskontoret har icke funnit tillräckliga skäl vara anförda för en ytterligare höjning av tjänsterna, varför förslaget i denna del avstyrkes. Beträffande anställningsformen för de av utredningen berörda tjänsterna finner statskontoret sig, utom såvitt angår förutnämnda befattningar som fiskeriintendent (biträdande fiskeriintendent), ej ha något att erinra mot att den extra ordinarie anställningsformen kommer till användning under förutsättning, att ett mera permanent behov av tjänsterna kan anses föreligga.

Utredningsmannen har ansett, att ersättning för arbete, som tjänstemän inom fiskeriintendentsorganisationen utför i egenskap av sakkunniga i vattenmål, bör uttagas endast, då fråga är om ansökningsmål. Ämbetsverket finner skäl tala för att tjänstemännens kostnader för resor m. m. gäldas av parterna, även då sakkunnigförordnandet meddelats i stämmings-, besvär- eller underställningsmål. I det till promemorian fogade förslaget till taxa å ersättning för vissa uppdrag, som verkställas inom statens lokala fiskeradministration, har timersättningen för fiskmästares arbete upptagits till 13 kronor. Denna ersättning synes enligt statskontorets mening förhållandevis låg, därest fiskmästartjänsterna enligt utredningsmannens förslag skall uppflyttas till lönegrad 19. Om däremot den nuvarande löneställningen för tjänsterna bibehålles oförändrad, såsom statskontoret förordat, torde er-

sättningsbeloppet kunna godtagas. I övrigt understryker ämbetsverket vikten av att ersättningsbeloppen i taxan justeras vid förändringar i kostnadsläget.

Statskontoret anför slutligen, att i ärendet ej berörts frågan om den budgettekniska redovisningen av de medel, som kommer att inflyta till statsverket vid tillämpningen av nyssnämnda taxa. Under erinran om att uppbördspost finnes upptagen under såväl avlönings- som omkostnadsanslaget för fiskerintendenten m. m. föreslår statskontoret, att även nu ifrågavarande medel skall tagas till uppbörd å dessa anslag. Redan tillämpade principer för uppbördsmedlens fördelning å respektive anslag synes vidare böra gälla även beträffande nu avsedda inkomster. Till befattningshavare vid fiskeriintendentsorganisationen utgående gottgörelse bör i anslutning härtill helt bestridas från avlönings- respektive omkostnadsanslaget.

Riksräkenskapsverket, som begränsat sitt yttrande till frågan om de föreslagna förstärkningsåtgärdernas finansiering, anför att ämbetsverket icke har något att erinra mot vare sig förslaget till bestridande av sötvattenslaboratoriets ökade kostnader eller förslaget till taxa för fiskeriintendenter m. fl. Ämbetsverket anser, att inflytande ersättningar för av fiskeriintendent och fiskmästare verkställda uppdrag bör såsom särskilda uppbördsmedel redovisas under fiskeriintendenternas avlönings- och omkostnadsanslag. I avlöningsstaten bör sålunda upptagas en särskild post, förslagsvis betitlad Ersättningar för undersökningar, till ett belopp motsvarande vad som kan beräknas inflyta enligt taxan såsom ersättning för på uppdragen belöpande avlönings- och pensioneringskostnader samt administrations- och expens-kostnader. I omkostnadsstaten bör en lika betitlad post upptagas till ett belopp, motsvarande vad som kan beräknas inflyta såsom ersättning för rese- och traktamentskostnader ävensom särskilda utlägg i anledning av uppdragen. Den del av kostnaderna för avlöningar till fiskmästarna ävensom av kostnaderna för fiskmästarnas resor, som icke belöper sig på nu ifrågavarande undersökningar, bör enligt riksräkenskapsverkets mening liksom hittills täckas genom gottskrivning av den i avlönings- respektive omkostnadsstaten uppförda inkomstiteln Bidrag av vissa fiske- och arrendeavgiftsmedel.

Fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök tillstyrker i princip de av utredningsmannen föreslagna åtgärderna till förstärkning av statens lokala fiskeriadministration och sötvattenslaboratoriets organisation för fiskeribiologiska undersökningar i vattenregleringsmål. I anslutning härtill understryker styrelsen vikten av att styrelsens tillsynsavdelning, vilken handhar bl. a. vattenmål, som avser vattenförorening, inom sitt område får en för vattenmålen behandling ändamålsenlig och tillräckligt stor personal- och laboratorieuppsättning. Vidare framhåller styrelsen, att vissa av utredningsmannen berörda löneslälningsfrågor synes medföra konsekvenser för andra områden. Härom anföres i huvudsak följande.

Vad beträffar de föreslagna tre fiskeriinspektörstjänsterna i Ce 29 torde få framhållas, dels att denna lönegrad och tjänstebenenämning förekommer vid

sötvattenslaboratoriet men icke inom fiskeriväsendet i övrigt, dels att meningen torde vara, att de föreslagna inspektörstjänsterna vid sötvattenslaboratoriet skall rekryteras med relativt nytexaminerade biologer. Konsekvenserna härav blir för fiskeristyrelsen och havsfiskelaboratoriet, att dessa institutioner, som endast kan erbjuda reglerad befordringsgång enligt 1947 års befordringskungörelse med lönegrad 19 eller 21 för magistrar och licentiat, över huvud taget icke kan konkurrera med sötvattenslaboratoriet om yngre biologer. Löneskillnaden blir ju tio respektive åtta lönegrader vid olika underavdelningar inom en och samma institution. Härtill kommer, att befordringstjänsterna inom styrelsen — byråinspektörerna — för vilka fordras licentiatexamen och tre års tjänstgöring inom verket, alltså fiskeriintendentskompetens, är placerade i Ce 27 liksom mellangradstjänsterna vid tillsynsavdelningen. En förutsättning för bifall till den av utredningsmannen föreslagna lönegradsplaceringen för fiskeriinspektörerna måste därför enligt styrelsens mening vara, att styrelsen och andra styrelsen underställda institutioner än sötvattenslaboratoriet får samma möjligheter som detta laboratorium att bjuda yngre biologer lönegrad 29.

Även den föreslagna uppflyttningen av fiskmästarna vid sötvattenslaboratoriet från i allmänhet lönegrad 17 till lönegrad 19 har konsekvenser för andra delar av fiskeriväsendet, nämligen i första hand för fiskmästarna vid statens fiskodlingsanstalter och statens fiskeriförsöksstation, vilka vid bifall till den föreslagna lönegradsplaceringen inom sötvattenslaboratoriet enligt styrelsens mening icke rimligen kan få kvarbli i lönegrad 17. Även i förhållande till hushållningssällskapens fiskeriassistenter medför ett godtagande av den föreslagna löneställningen för sötvattenslaboratoriets fiskmästare vissa konsekvenser. Eftersom spörsmålet innefattar en förhandlingsfråga har styrelsen icke något yrkande i vidare mån än att vederbörande personalorganisation eller organisationer beredes tillfälle att framföra sina synpunkter och önskemål på den föreliggande frågan.

Fiskeristyrelsen framhåller vidare, att de av utredningsmannen föreslagna förstärkningarna av sötvattenslaboratoriet och statens lokala fiskeriadministration samt den ordning för finansieringen av härav föranledda kostnader — förskott från vederbörande intressenter och taxesystem — med nödvändighet kommer att medföra en högst betydande merbelastning för styrelsens kamerala organisation, som bär det uteslutande redogöraransvaret för utgifter och inkomster inom styrelsens verksamhetsområde. Det blir därför enligt styrelsens mening såsom en konsekvens av den föreslagna förstärkningens genomförande nödvändigt att, till dess närmare erfarenheter vunnits, utöka styrelsens kamerala organisation med minst en kvalificerad befattningshavare i kontorskarriären. Med hänsyn till arbetsuppgifterna bör denne befattningshavare placeras lägst som kontorist i lönegrad 13. Härav föranledda kostnader torde enligt styrelsen böra bestridas i samma ordning, som må bli stadgad för kostnaderna för de av utredningsmannen förutsedda förstärkningsåtgärderna.

Till fiskeristyrelsens utlåtande har fogats särskilt yttrande av föredraganden, byråchefen *Wikland*, som anser, att styrelsen bort ha yrkat, att förstärkningen av sjöregleringsorganisationen skall ställas på framtiden, under det att förstärkningen av fiskeriintendentsorganisationen skall lösas omedelbart och i ett sammanhang. *Wikland*, som anser, att en ytterligare förstärkning

av sötvattenslaboratoriets sjöregleringsavdelning endast kommer att leda till ett konserverande av en bestående, föga rationell ordning på förevarande område, anför till stöd för sin mening bl. a. följande.

Man måste gå helt andra vägar än f. n., när det gäller att finna en rationell lösning av frågan om fiskeersättningar i vattenmål. Ett utomprocessuellt samarbete mellan parterna under överinseende av auktoritativ ortsmyndighet, närmast länsstyrelsen, i syfte att trygga rätten för de små och svaga, skulle tvivelsutan leda till vida bättre resultat än långrotningen för avgörandet av diverse petitesser i regleringsmålen. För ett dylikt smidigt förfarande kräves schabloner och normer för skadevärderingen, vilka det kunde ankomma på fiskeristyrelsen att utarbeta på grundval av sötvattenslaboratoriets nuvarande erfarenheter. Här föreligger efter föredragandens sätt att se den kanske viktigaste uppgiften för sötvattenslaboratoriet, som ju har ett omfattande material till sitt förfogande för utarbetandet av dylika normer.

Fiskeriintendenten i övre norra distriktet, vilken tillstyrker utredningsmannens förslag, framhåller beträffande vattendomstolarnas fördelning av hithörande uppdrag samt i fråga om problemen inom det egna distriktet i hudsak följande.

Det kan råda tveksamhet om hur vattendomstolarnas uppdrag i framtiden lämpligen bör fördelas mellan sötvattenslaboratoriets utredningsavdelning och fiskeriintendenterna. Det synes av utredningsmannens utlåtande sannolikt, att mål rörande tillåtligheten av kraftverksbyggen i älvarna ävensom utredningar om enskild skada, förorsakad av dessa företag, skulle komma att åvila fiskeriintendenterna. Det kan tyckas, att en så väsentlig förstärkning av arbetskraften, som utredningsmannen föreslagit beträffande intendenterna, borde vara helt till fyllest. Dock föreligger därvid allttjämt en allvarlig risk för att intendenterna icke skall kunna genomföra så omfattande undersökningar, att dessa verkligen kan läggas till grund för yttrandena. De mindre omständliga utredningar, som nu medhinner, synes i många fall ej vara tillfyllest. Detta framgår av de preliminära undersökningsresultat, som framkommit vid en sedan ett par år pågående fiskeribiologisk undersökning under vetenskaplig ledning av dr. rer. nat. Karl Müller och administrerad av Norrbottens läns hushållningssällskap. Utan grundligare undersökningar synes risken för en felbedömning av skadornas art vara betydande. Vidare medför bristen på undersökningar, att material saknas för en uppskattning av de uppdämda älvsträckornas framtida betydelse och värde som fiskevattnen. Den väntade utbyggnaden av kraftverk blir synnerligen omfattande och kan inom t. ex. Skellefte och Lule älvar på mindre än 15 år beräknas omvandla inemot 30 mil älvlopp till sjösträckor. För att möjliggöra en ur fiskeribiologisk synpunkt riktig bedömning av denna omdaningsprocess synes det föreligga ett stort behov av att grundliga undersökningar kommer till stånd. Trots den föreslagna förstärkningen av intendentsjänsterna kan man inte beräkna, att sådana undersökningar skall hinna genomföras. Det synes nödvändigt, att problemen snarast angripes av fältarbetande biologer, vilka icke är alltför bundna av administrativa göromål. Fiskeriintendenten i övre norra distriktet anser sig därför böra rekommendera, att en lokal utredningsavdelning — främst för studiet av rinnande vatten — förlägges till övre Norrland med intim kontakt med vattendomstol och intendentsorganisationen. Den bör administrativt sortera under fiskeristyrelsen, exempelvis som en lokalavdelning av sötvattenslaboratoriets utredningsavdelning.

Intendenten i övre norra distriktet ifrågasätter vidare, om icke en av eller båda de intendenten, som helt skulle få ägna sig åt de aktuella kraftverksmålen, bör placeras vid den lokala utredningsavdelningen för att i görligaste mån kunna göra egna undersökningar i samband med målen. Fördelarna med en sådan detaljlösning inom ramen för den av utredningsmannen föreslagna förstärkningen borde enligt intendentens mening också visa sig i bättre kontakt med vattendomstolen och enhetligare bedömning av likartade frågor. De framförda önskemålen om förbättrade möjligheter dels i fråga om fiskeribiologiska undersökningar inom sådana älvavsnitt, som planeras bli utbyggda med kraftverk, dels i fråga om kontakten mellan vattendomstolen och dess fiskerisakkunnige torde enligt intendentens mening kunna bedömas såsom detaljfrågor, vilka fiskeristyrelsen bör äga möjligheter att på grundval av vunna erfarenheter ordna på lämpligaste sätt.

Fiskeriintendenten i nedre norra distriktet tillstyrker utredningsmannens förslag till personalförstärkning, såvitt avser hans eget distrikt, och understryker, att det är ytterst angeläget, att förstärkningen genomföres så snart som möjligt. I fråga om tillräckligheten av nämnda förstärkning anför intendenten i huvudsak följande.

Huruvida den av utredningsmannen föreslagna förstärkningen verkligen blir tillräcklig för kommande ökade anspråk på utredningar i vattenmål, kan icke nu bedömas. Denna fråga är främst beroende av hur fiskeristyrelsen önskar fördela förordnandena i vattenregleringsmålen (sjöreglerings-, års- och korttidsregleringsmål) mellan sötvattenslaboratoriet och fiskeriintendenten, samt i vilken utsträckning vattendomstolarna önskar, att fiskeriintendenten skall utföra utredningar även i fråga om inverkan på enskilda fiskeintressen. Det är uppenbart, att om fiskeriintendenten i nedre norra distriktet skulle förordnas av fiskeristyrelsen i regleringsmål och av vattendomsdomarna i fråga om enskilda fiskeintressen i förhållandevis större utsträckning än f. n., så är den föreslagna personalförstärkningen ej på långt när tillräcklig. Man måste emellertid i detta sammanhang beakta, att fiskeriintendenten i varje särskilt större vattenmål, där fiskefrågorna är svårösta, kan begära att få anlita särskild medhjälpare. En tillfällig eller plötsligt påkommande överbelastning finnes därför viss möjlighet att avhjälpa under förutsättning, att kvalificerad medhjälpare kan erhållas. Det synes därför icke vara anledning att frångå fiskeristyrelsens av utredningsmannen tillstyrkta förslag till förstärkning. Skulle det framdeles visa sig, att förordnanden enligt såväl 11 kap. 36 § som 11 kap. 45 § vattenlagen skulle bli av alltför stor omfattning, synes man, när detta kan bli aktuellt, kunna utöka personalen och finansiera denna ytterligare förstärkning på samma sätt, som nu föreslagits av utredningsmannen. Det må även framhållas, att en ytterligare personalförstärkning utöver den föreslagna kräver ökade kontorsutrymmen, vilket f. n. kan vara svårt att åstadkomma men framdeles lätt låter sig ordnas.

I fråga om den föreslagna lönegradsplaceringen understryker intendenten i nedre norra distriktet vikten av att fiskmästaren placeras i *lägst* lönegrad Ce 19. Fiskmästaren måste nämligen enligt intendentens mening på egen hand och på mycket begränsad tid kunna göra undersökningar och sammanställningar, som kan direkt bifogas intendentens yttranden till vattendomsto-

larna. Härför kräves förutom vanliga kvalifikationer flera års erfarenhet av sådana ärenden, varom här är fråga. Beträffande syneförrättningar och underställningsmål avseende flottning anför intendenten bl. a., att dessa möjligen bör upptagas bland de ärenden, för vilka ersättning för undersökningar bör uttagas enligt utredningsmannens förslag.

Fiskeriintendenten i mellersta distriktet tillstyrker den i utredningsmannens promemoria föreslagna utbyggnaden av sakkunnigorganen i vattenmål till avarbetande av rådande balans och till förbättring av fiskeriintendenternas arbetsförhållanden samt understryker det oundgängligen nödvändiga i att intendenten i mellersta distriktet erhåller i förslaget anført kontorsbiträde. Intendenten finner ej anledning till erinran mot den föreslagna taxan å ersättning för vissa uppdrag, som verkställles inom statens lokala fiskeriadministration, samt anför beträffande fiskeriintendents arbetsuppgifter, särskilt i vattenmålen, bl. a. följande.

Fiskeriintendenten skall ha överinseendet över allt fiske i distriktet. Därmed följer, att han bör handha prövningen av tillåtligheten av de skilda vattenbyggnaderna liksom även, efter det att dom fallit, kontrollen över åtgärderna och dessas effektivitet. Då kan intendenten, såsom instruktionen för statens lokala fiskeriadministration säger, följa och främja fisket. Arbetet med utredningen i varje särskilt mål samt med förslag till vilka åtgärder m. m. som skall vidtagas till tryggandet av fisket, kan däremot helt eller delvis fördelas till sötvattenslaboratoriet. I mellersta distriktet är ordningen nu sålunda, att intendenten handhar hela bestyret med vattenmålen i de nedre delarna av de tre stora vattendragen i distriktet, d. v. s. Ljungan, Ljusnan och Dalälven. Grundlinjer för hur fiskevården skall drivas i detta område, har även uppdragits. I de övre delarna av nämnda älvar har däremot sötvattenslaboratoriet hand om vattenmålen. Detta är sålunda fallet med Holmsjöarna i Ljungan, Lossen i Ljusnan samt Trängslet och Siljan i Dalälven. Konkakt hålles dock med laboratoriet av intendenten i detta vattenområde. Denna fördelning har befunnits ändamålsenlig, ehuru dock på grund av otillräckliga arbetsmöjligheter arbetet icke kunnat drivas tillräckligt snabbt, varför balans har uppstått.

Fiskeriintendenten i övre södra distriktet anför, att i enlighet med utredningsmannens förslag någon personalförstärkning inom hans distrikt ej erfordras. I fråga om den föreslagna förstärkningen inom andra distrikt uttalar intendenten, att denna synes böra erhålla provisorisk karaktär, emedan det enligt hans mening kan förväntas, att vattenmålen efter något eller några tiotal år kommer att minska i antal. Vidare ifrågasätter intendenten, om den föreslagna, betydande förstärkningen av sötvattenslaboratoriets personal är erforderlig. Härom anför intendenten bl. a. följande.

I vid vattendomstol anhängiggjorda mål har fiskeriintendenten i de allra flesta fall i olika sammanhang erhållit kännedom om ifrågavarande vatten, innan ärendet upptagits till behandling i vattendomstolen. Fiskeriintendentens sålunda erhållna kännedom om de lokala förhållandena, stödda på anleckningar i arkivet, är av största värde vid yttrandet till vattendomstolen. Fiskeriintendenten bör därför enligt intendentens mening alltjämt i största utsträckning förordnas att avgiva yttrande i vattenmål. Någon motsvarande

lokal kännedom finnes ej för sötvattenslaboratoriets tjänstemän, och dessa kan ej heller utan tidsödande undersökningar förvärva den. Sötvattenslaboratoriets uppgift bör vara att genom vetenskapliga undersökningar rörande sjöregleringars etc. inverkan på fisket framskaffa fakta, som fiskeriintendenterna sedan har att bygga på vid avgivande av yttranden. En koncentring till sötvattenslaboratoriet av samtliga fiskefrågor, som sammanhängar med vattenmål, avstyrker intendenten på det bestämdaste. Endast i undantagsfall, då det gäller synnerligen omfattande vattenmål eller då det ur fiskeribiologisk synpunkt är erforderligt med omfattande och tidsödande undersökningar, synes sötvattenslaboratoriet böra förordnas att avgiva yttrande.

Fiskeriintendenten i nedre södra distriktet uttalar, att den föreslagna personalförstärkningen med ett kontorsbiträde inom sagda distrikt utan tvivel kommer att vara av mycket stort värde, samt hemställer om prövning av behovet av fiskmästartjänster även i fråga om nämnda distrikt. Till stöd för denna framställning anför intendenten i huvudsak följande.

Redan nu finnes omfattande arbetsuppgifter för en fiskmästare inom distriktet. För de kommande åren har sålunda bl. a. planerats undersökningar över omfattningen av de förluster å utvandrande ål, som olika kraftverk förorsakar. Enligt vattendomstolarnas bestämmelser skall dessa undersökningar bekostas av kraftverksägarna. Enligt preliminära beräkningar torde en undersökning av förhållandena vid varje kraftverk taga en tid av tre till sex veckor, vartill kommer bearbetning och sammanställning av resultaten. En fiskmästare torde därför ej hinna med att undersöka mer än högst ett tiotal kraftverk per år, sannolikt blott halva detta antal. Under de närmaste två åren är här antydda undersökningar oundgängligen nödvändiga vid tio à tolv kraftverk. Därefter får man räkna med att ytterligare ett stort antal kraftverk står i tur för undersökning. Till detta kommer behovet av undersökningar av lax- och laxöringförande vatten samt vidtagande av åtgärder för att höja dessas avkastning ävensom sådana undersökningar av reglerade sjöar, som ej kan hänskjutas till sötvattenslaboratoriets sjöregleringsavdelning.

Fiskeriintendenten i Västerhavets distrikt framhåller, att han för egen del, i varje fall f. n., icke har något mera överhängande behov av arbetsbiträde med hänsyn till vattenmålen. Som helhet finner intendenten det emellertid uppenbart, att på sötvattnets område en förstärkning av de fiske-sakkunniga organen i vattenmål är i hög grad behövlig.

Vattenöverdomstolen finner de föreslagna förstärkningarna av de fiske-sakkunniga organen väl motiverade och i varje fall ej för högt tilltagna. Vattenöverdomstolen, som vidare konstaterar, att förstärkningarna i nuvarande läge innebär en godtagbar lösning, anser det dock lämpligt med en ingående översyn framdeles och anför härom i huvudsak följande.

Av förslaget framgår, att det är nödvändigt, att de fiskesakkunniga organen i vattenmål kraftigt förstärkes för att kunna tillgodose vattendomstolarnas allt mer växande behov av sakkunnigutredningar i fiskefrågor. Det skulle säkerligen vara lämpligt, att en ingående översyn av de fiskesakkunnigas organisation verkställes från såväl organisationstekniska som ekonomiska synpunkter. Med hänsyn till det kritiska läget för vattenrättskipningen är emellertid snabba åtgärder av nöden. Det torde därför för dagen

icke finnas anledning begära en allmän översyn, allra helst som de nu föreslagna åtgärderna icke torde på olämpligt sätt föregripa en sådan översyn.

I fråga om fördelningen av uppdrag på sakkunnigorganen anför vattenöverdomstolen följande.

För att effektiviteten hos sakkunnigorganisationen skall bli god, måste dubbelarbete undvikas. Sådant arbete synes f. n. förekomma i viss omfattning genom att i ett och samma mål fiskeutredningen handhas såväl av vederbörande fiskeriintendent (företagets inverkan på allmänt fiskeriintresse) som av sötvattenslaboratoriet (företagets inverkan på det enskilda fisket). Denna ordning torde, såsom framhålles i utredningen, vara föranledd av en medveten strävan hos fiskeristyrelsen. I ett läge med hårt ansträngda arbetskrafter kan detta dock knappast betecknas såsom rationellt. Fiskeristyrelsen och vederbörande vattenrättsdomare torde emellertid redan enligt vad nu gäller ha möjlighet att i samråd åstadkomma en mera rationell fördelning av ärendena.

Med anledning av vad vattenrättsdomarna i Söderbygdens och Västerbygdens vattendomstolar i vissa till vattenöverdomstolen avgivna yttranden anfört om behovet av förstärkning åt fiskeriintendenten i nedre södra distriktet, anser sig vattenöverdomstolen böra understryka utredningsmannens yttrande angående beredande av möjlighet för fiskeristyrelsen att vidtaga åtgärder för tillfällig förstärkning.

I fråga om sättet för finansiering av de föreslagna förstärkningarna kan, framhåller vattenöverdomstolen, såsom vattenrättsdomaren i Norrbygdens vattendomstol Löwing anfört i sitt yttrande, göras vissa erinringar av principiell natur. Det sedan år 1950 gällande systemet för bekostande av sötvattenslaboratoriets verksamhet i vattenmål har emellertid fungerat smidigt. Med hänsyn härtill och då, såsom förut antytts, principiella överväganden rörande de ekonomiska synpunkterna icke bör hindra ett snabbt genomförande av erforderliga åtgärder, föranleder utredningsmannens förslag på denna punkt ej anmärkning. Grundtanken i förslaget att ålägga sökande i ansökningsmål skyldighet att i viss utsträckning betala utredningar av fiskeriintendenterna lämnar vattenöverdomstolen likaså utan erinran. För den händelse den föreslagna taxan kan anses skälig, finnes enligt vattenöverdomstolens mening icke anledning att göra någon invändning mot utredningsmannens förslag i denna del.

I yttrande till vattenöverdomstolen tager *vattenrättsdomaren i Norrbygdens vattendomstol Löwing* upp sötvattenslaboratoriets arbete samt ställning som fiskesakkunnigt organ och anför härom i huvudsak följande.

Från vattendomstolens sida torde fördelningen av arbetsuppgifter mellan sötvattenslaboratoriet och fiskeriintendenter i stor utsträckning ha bestämts främst med hänsyn till möjligheterna att någorlunda snabbt få resultat, som kunnat användas, och i mindre mån av principiella synpunkter. Uppspaltning av utredningen om kraftutbyggnadsföretags inverkan på fiske på skilda sakkunniga, en för det allmänna fiskeintresset och en för det enskilda fiskeintresset, är ingalunda rationell. Den benägenhet, som vattendomstolen under senare år gett prov på, att i stora kraftverksmål ge hela utredningsuppdraget åt fiskeriintendenter torde sammanhänga såväl med

den stora balansen av ofullbordade utredningar hos sötvattenslaboratoriet som med ökad insikt om angelägenheten att undvika uppdelning av fiskeutredningen i ett mål på skilda sakkunniga. Den föreslagna förstärkningen av de fiskesakkunniga organen är behövlig, även om vattendomstolarna icke skulle utbyggas vidare. Dessa organ har länge visat sig ha otillräcklig arbetskraft. Utbygges vattendomstolarna enligt lagmannen Viklunds förslag, torde det ej dröja länge, förrän den föreslagna förstärkningen av de fiskesakkunniga visar sig vara i minsta laget. Det framgår ej av utredningsmannens promemoria, om förstärkningsåtgärderna inom sötvattenslaboratoriet är så omfattande, att försöksfisker i erforderlig utsträckning framtiden kan utföras med laboratoriets egen personal. Det torde ha förekommit, att försöksfisker i ej ringa utsträckning för laboratoriets räkning utföras av personal, som helt är i sökandeparterns tjänst. Detta system bör — såvitt möjligt — undvikas och opartisk personal användas.

Mot formen för finansieringen av sötvattenslaboratoriets verksamhet anmärkte fiskeristyrelsen i samband med anslagsäskanden till 1950 års riksdag, att det ur principiell synpunkt skulle vara mindre tilltalande, om den blivande sökandepartén var direkt engagerad såsom finansiär av undersökningarna, när därigenom dessas objektivitet i allmänhetens ögon kunde sättas i fråga. Den förändring avseende finansieringen av laboratoriet, som beslöts år 1950, synes emellertid vara ganska obetydlig och huvudsakligen av formellt slag. Till det yttre förefaller sötvattenslaboratoriets personal att vara statliga tjänstemän, men staten synes icke på vanligt sätt stå som garant för lönerna, utan dessa betalas frivilligt av vissa regleringsintressenter. Härutinnan synes laboratoriets ställning vara mera jämförbar med enskilda sakkunniga, som förordnas av vattenrättsdomare eller vattendomstol. På sätt och vis har laboratoriet i fråga om löner och driftkostnader en sämre ställning än enskilda sakkunniga. Såsom i utredningsmannens promemoria påpekas har det hitintills ej förekommit, att man debiterat dessa löner och kostnader på varje särskilt mål, just därför att detta är svårt och besvärligt att utföra och emedan det är vanskligt att avväga, i vilken mån forskningsarbetet kommer skilda mål till godo. Enligt promemorian utgör emellertid möjligheten att enligt 11 kap. 97 § vattenlagen åläggas sökandepartén att betala garantien för att kostnaderna för laboratoriet blir täckta.

Om domstolen förordnar en enskild sakkunnig, har den givetvis pretention på att utredningen skall belysa de ämnen, som i första hand är av intresse för domstolen. I fråga om att få domstolens önskemål rörande utredningars bedrivande tillgodosedda har det enligt Löwing förelegat åtskilliga svårigheter, såvitt angår sötvattenslaboratoriet. Härom anför Löwing i huvudsak följande.

Angivna svårigheter sammanhänger måhända med att laboratoriet — enligt gällande instruktion, å vars avfattning vattendomstolen icke haft något inflytande — allenast har skyldighet att utföra »fiskeribiologiska» undersökningar, medan vattendomstolen måste ha en allsidig belysning av företagens inverkan på fisket. Det relativt ringa intresse, man inom sötvattenslaboratoriet har för domstolens mera aktuella utredningsbehov, har nyligen kommit till uttryck vid en organisationsundersökning vid laboratoriet. Det är påtagligt, att man inom laboratoriet helst skulle vilja strängt upprätthålla den i instruktionen fastställda begränsningen av arbetsuppgifterna. Det är också uppenbart, att verksamheten vid laboratoriet till betydande del avser sådan forskning, som i första hand faller inom sökandenas intressesfär och som visserligen på längre sikt kan bli av intresse för vattenrättskipning-

en men ändå har ringa eller intet intresse för aktuella rättskipningsuppgifter. Det torde vara ovisst, om 11 kap. 97 § vattenlagen kan användas för att tvinga regleringsintressenter att fortsätta med sådan verksamhet längre än de själva önskar. När sötvattenslaboratoriet ändå ges sken av att vara en statlig forskningsanstalt, ligger det nära till hands, att dess personal får den gentemot skilda intressegrupper oberoende ställning, som i allmänhet tillkommer motsvarande statliga organ. Merkostnader för statsverket av ett sådant arrangemang bör utan svårigheter kunna undvikas. Vilken metod man härvid väljer för att belasta kraftutbyggnadsintressenterna synes ha mindre betydelse. Då det gäller sötvattenslaboratoriets finansiering är måhända det enklaste att genom särskilda lagbestämmelser direkt lagfästa större kraftutbyggnadsföretags skyldighet att bidra till kostnaderna och införa en speciell procedur utan omedelbart samband med handläggningen av vattenmålen för kostnadernas fördelning och uttagning.

Löwing framhåller slutligen, att enligt utredningsmannens promemoria parternas avgiftsskyldighet för fiskeriintendentens undersökningar bör begränsas till ansökningsmål men att i förslaget till taxa den avsedda begränsningen synes ha bortfallit.

Vattenrättsdomarna i Norrbygdens vattendomstol Sjöberg och Mellgard anför i yttrande till vattenöverdomstolen, att de delar utredningsmannens uppfattning om behovet och uppläggnings av förstärkningen av de fiske-sakkunniga organen. I fråga om förstärkningens storlek anser de, att förslaget åtminstone tills vidare synes kunna godtagas, men håller före, att det ganska snart kommer att visa sig, att ytterligare förstärkning är erforderlig. De berör vidare frågan om principerna för uppdelningen av utredningsuppdrag och anför härom i huvudsak följande.

I detta sammanhang vill vi icke underlåta att framhålla, att vi ifrågasätter riktigheten av att man bibehåller den hittills i de större norrländska kraftutbyggnadsmålen tillämpade principen med uppdelning av utredningen i ett och samma mål mellan vederbörande intendent och sötvattenslaboratoriet. Huvudprincipen bör tvärtom vara den, att samma organ skall verkställa utredningen i fråga om såväl det allmänna som det enskilda fiskeintresset. Detta hindrar givetvis icke, att den, som ombesörjer utredningen, utnyttjar material, som ställts till förfogande av annan sakkunnig. Den föreslagna förstärkningen av intendentorganisationen i övre norra och nedre norra distriktet torde möjliggöra, att intendenterna i ökad utsträckning kan åta sig uppdrag jämväl rörande det enskilda fiskeintresset i företrädesvis kraftverksmål. Enligt vår mening bör man eftersträva en sådan ordning, att utredningen rörande allmänt och enskilt fiskeintresse i större sjöregleringsmål koncentreras till sötvattenslaboratoriet och att sådan utredning i övriga mål, d. v. s. smärre regleringsmål ävensom alla kraftverks- och övriga mål, omhänderhas av intendenterna.

Förslaget att inom sötvattenslaboratoriet — vid sidan av en forskningsavdelning — inrätta en särskild utredningsavdelning för vattenmål synes de båda sistnämnda vattenrättsdomarna vara ägnat att leda till att vattendomstolarna i snabbare takt än hittills från laboratoriet kan få utredningar, som kan läggas till grund för domstolarnas avgöranden. Såsom framgår av utredningsmannens promemoria är f. n. flera fiskmästarbefattningar vid sötvattenslaboratoriets sjöregleringsavdelning vakanta, beroende på avgång till

annan tjänst. Vattenrättsdomarna understryker vikten av att dessa befattningar erhåller en sådan löneställning, att rekryteringen säkerställes. Vad utredningsmannen föreslagit rörande finansieringen av de föreslagna förstärkningarna föranleder icke någon erinran från nämnda vattenrättsdomare, som vidare anser, att det är angeläget, att förstärkningarna genomföres så snabbt, att de för fältarbete avsedda nya befattningshavarna kan börja sin verksamhet under försommaren 1957.

Vattenrättsdomarna i Mellanbygdens vattendomstol af Klintberg, Lindhagen och Hallenberg tillstyrker i yttrande till vattenöverdomstolen genomförandet av utredningsmannens förslag, vilket enligt deras mening innefattar en lämplig lösning av frågan, såvitt angår vattendomstolens verksamhet. Vidare understryker de angelägenheten av att de tilltänkta förstärkningsåtgärderna vidtages så snart ske kan.

Vattenrättsdomaren i Söderbygdens vattendomstol Fredrikson anför i yttrande till vattenöverdomstolen, att han i likhet med utredningsmannen finner lämpligt, att såväl intendentsorganisationen som sötvattenslaboratoriet bör bibehållas vid i huvudsak samma befattning med vattenmålen som nu och att de var för sig bör förstärkas i den omfattning, som från denna utgångspunkt erfordras för att möta ökade anspråk från vattendomstolarnas sida. Fredrikson berör i yttrandet närmare frågan om möjligheterna för Söderbygdens vattendomstol att anlita sötvattenslaboratoriet som sakkunnig och anför härom i huvudsak följande.

Söderbygdens vattendomstol har hittills blott i något enstaka fall anlitat sötvattenslaboratoriet som sakkunnig. Domstolen har därför ej någon närmare egen erfarenhet om laboratoriets arbetsförhållanden. Vad härom anföres i utredningsmannens promemoria synes emellertid giva klart belägg för att den där föreslagna förstärkningen av laboratoriet utgör ett minimikrav, om laboratoriet skall kunna i nöjaktig takt fullgöra sina arbetsuppgifter. Jag förordar därför, att laboratoriet förstärkes åtminstone i den omfattning, som utredningsmannen föreslagit. Denna förstärkning förutsättes då vara tillräcklig för att laboratoriet skall kunna tjäna som sakkunniginstans ej blott i de vattenregleringsfrågor, varmed laboratoriet nu huvudsakligen sysselsättes, utan även i andra vattenmål, där behov av laboratoriets speciella sakkunskap föreligger för vattendomstolarna. En strikt tillämpning av vattenlagen innebär, att vattendomstolen i varje särskilt mål bestämmer, vilken ersättning som skall utgå för undersökning, som sötvattenslaboratoriet utfört på grund av förordnande enligt 11 kap. 45 § 1 mom. vattenlagen. Den nuvarande ordningen och utredningsmannens därmed överensstämmande förslag, att kostnaderna för laboratoriets undersökningsverksamhet i samband med vattenmål skall bestridas med avgifter, vilka för varje budgetår efter kvotfördelning påföres intressenterna i de stora vattenbyggnads- och sjöregleringsmålen, innebär ett avsteg från denna vattenlagens princip. Detta avsteg innebär onekligen stora praktiska fördelar. Det är emellertid ej heller helt utan nackdelar. Det nuvarande systemet kan nämligen medföra, att laboratoriet kommer att betrakta den snävt begränsade kretsen av intressenter i de stora byggnads- och regleringsföretagen som sina egentliga uppdragsgivare och fatta undersökningarna för sagda företag som sin huvuduppgift, så att dessa undersökningar får gå före alla andra uppdrag. Till belysning härav må nämnas, att i det veterligen enda fall, där Sö-

derbygdens vattendomstol anlitat sötvattenslaboratoriet som sakkunnig. Man i laboratoriet anmälde tvekan att åtaga sig uppdraget och därvid hänvisade till att laboratoriet i första hand hade att ägna sig åt undersökningar i de stora regleringsmålen. Detta kan knappast anses fullt tillfredsställande.

Den sakkunskap, som sötvattenslaboratoriet besitter, bör enligt Fredriksons mening ej vara reserverad för ett fåtal stora företagare — främst inom de nordliga vattendomstolarnas områden — utan principiellt stå alla företagare i vatten till buds utan företräde för någon särskild företagare eller företagargrupp. Under denna förutsättning bör emellertid sötvattenslaboratoriets kostnad ej i sin helhet läggas på en enda grupp av företagare utan fördelas på alla dem, för vilkas räkning laboratoriet anlitas, i mån av den omfattning, vari laboratoriet tages i anspråk för de olika undersökningarna. En praktisk fördelningsprincip förefaller vara, att de smärre uppdragsgivarna bidrager med de belopp, som vattendomstolen med tillämpning av 11 kap. vattenlagen bestämmer i ersättning för undersökning i de särskilda målen, och att i mån av åtagande laboratoriets återstående medelsbehov täckes genom tillskott från gruppen av storföretagare på samma sätt som hittills. Möjligen kan det ifrågasättas, huruvida ej en särskild taxa bör införas för de fall, då enligt vad nu sagts ersättningen till sötvattenslaboratoriet skall bestämmas av vattendomstolen. Frågan härom torde emellertid enligt Fredriksons mening böra anstå, till dess närmare erfarenhet om laboratoriets blivande verksamhet vunnits.

Fredrikson anför vidare, att av målen hos Söderbygdens vattendomstol det stora flertalet faller inom nedre södra distriktet samt att domstolen kunnat konstatera, att fiskeriintendenten i detta distrikt pressas hårt av sin arbetsbörda. Detta kan tillskrivas dels den mångfald uppgifter av mycket skiftande slag, som förekommer i distriktet, dels ock nedsatt hälsa. Med hänsyn härtill och till det förhållandet, att domstolen f. n. har anhängiga ett flertal brådskande mål med betydelsefulla och svårlösta fiskefrågor, skulle det för domstolen vara ytterst värdefullt, om fiskeriintendenten i nedre södra distriktet kunde erhålla någon lättnad i arbetsbördan. Fredrikson ifrågasätter därför, om ej fiskeristyrelsen bör bemyndigas att tillfälligt — in till dess fiskeriintendenten helt återvunnit sin hälsa — meddela denne partiell tjänstebefrielse från de grupper av ärenden, som styrelsen bestämmer, samt i anslutning härtill förordna lämplig person att med vikariatslön bestrida dessa göromål.

Vattenrättsdomaren i Västerbygdens vattendomstol Lindberg tillstyrker i yttrande till vattenöverdomstolen utredningsmannens förslag samt understryker därutöver behovet av en förstärkning av den kvalificerade arbetskraften i nedre södra fiskeriintendentsdistriktet. Härom anföres i yttrandet i huvudsak följande.

Förslaget synes mig i princip mycket väl avvägt, såvitt det kan bedömas utifrån erfarenheterna vid Västerbygdens vattendomstol. Jag finner mig emellertid böra föreslå, att även intendenten i nedre södra distriktet skall erhålla en förstärkning med kvalificerad personal, då jag anser, att förhållandena visar, att en mera varaktig hjälp åt denne intendent erfordras. Ut-

redningsmannen har ju också uttalat, att det starkt kan ifrågasättas, om icke även bl. a. intendenten i sagda distrikt behöver sådan varaktig förstärkning, ehuru utredningsmannen icke f. n. är beredd att föreslå detta. Han har dock samtidigt förutsatt, att fiskeristyrelsen skall få möjlighet att vidtaga åtgärder för tillfällig förstärkning inom bl. a. nämnda distrikt, om så visar sig erforderligt. Jag vill kraftigt understryka, vad utredningsmannen sålunda anfört om tillfällig förstärkning, därest det icke skulle anses möjligt att inrätta en ny, mera permanent befattning där.

Lindberg finner det vidare välbetänkt, att — såsom i utredningsmannens promemoria föreslagits — ersättning till fiskeriintendent för sakkunniguppdrag liksom f. n. upptages i det särskilda målet, och anser det mycket lämpligt, att fiskeristyrelsen får omhänderha uppbörden av sådan ersättning.

Kammarkollegiet biträder utredningsmannens ståndpunkt, att några avgörande fördelar icke skulle vinnas genom en koncentration av fiskeutredningen i vattenmål till endera av fiskeriintendentsorganisationen och sötvattenslaboratoriet, samt konstaterar, att förslaget i fråga om förstärkning av personalen i övre norra och nedre norra fiskeriintendentsdistrikten överensstämmer med ett av fiskeristyrelsen den 28 februari 1956 utarbetat förslag, som av kollegiet tillstyrktes i skrivelse den 27 mars 1956. Också en utökning av sötvattenslaboratoriets sjöregleringsavdelning av i huvudsak den omfattning, som utredningsmannen föreslagit, synes kollegiet erforderlig, därest laboratoriet inom rimlig tid skall kunna fullgöra de arbetsuppgifter, som — med nuvarande fördelning av sakkunniguppdragen — ankommer å dessamma.

Kammarkollegiet anför i detta sammanhang följande synpunkter på arbetsfördelningen mellan sötvattenslaboratoriet och intendentsorganisationen.

Såsom utredningsmannen flerstädes erinrat, brukar fiskeristyrelsen och vattenrättsdomarna f. n. låta sötvattenslaboratoriet få hand om utredningar rörande det enskilda fisket i de stora sjöregleringsmålen, medan frågor rörande de allmänna fiskeintressena i dylika mål anförtros åt vederbörande fiskeriintendenter. I övriga mål om byggande i vatten synes utredningen om fiskeskador och kompensationsåtgärder i regel i sin helhet uppdragas åt fiskeriintendenterna. Uppdelningen av arbetsuppgifterna i de stora sjöregleringsmålen kan ha föranletts av att ett bedömande av företagets inverkan på fisket måste göras redan före prövningen av företagets tillåtlighet och att fiskeriintendenten, som i regel besitter en betydande erfarenhet av de lokala förhållandena, har större förutsättningar att utan omfattande och tidskrävande utredningar avgiva ett sådant omdöme. Frågor om ersättningar för uppkommande skador å fiske kräver däremot för ett slutligt bedömande, att regleringens verkningar för de berörda fiskerättsägarna och på sjöns fiske i dess helhet studeras under en följd av år. På grund av det nära sambandet mellan fiskeskador och kompensationsåtgärder enligt 2 kap. 8 § vattenlagen torde på detta utredningsstadium sötvattenslaboratoriets uppdrag som regel böra avse jämväl möjligheten av kompensationsåtgärder och dessas eventuella omfattning.

Enligt kollegiets mening är det emellertid av vikt, att man icke alltför hårt binder sig för schematiska fördelningsregler utan i varje särskilt fall ut-

nyttjar den för uppdraget bäst lämpade sakkunskapen under beaktande av att dubbelarbete såvitt möjligt undviks och att utredningarna fullbordas inom skäligen tid. Det får dock härvidlag enligt kollegiet icke förbises, att en jämförelsevis lång tid kan förflyta, innan en reglerings inverkan på fisket blir stabiliserad och ett slutligt omdöme om skadeverkningarna blir möjligt.

Kollegiet framhåller vidare, att då sötvattenslaboratoriet anlitas såsom sakkunnigorgan enligt 11 kap. 45 § vattenlagen, detta sker omväxlande på så sätt, att antingen laboratoriet förordnas att utföra utredningen eller laboratoriets chef eller annan tjänsteman får ett personligt förordnande i ärendet. Det synes kollegiet, som om en viss organisatorisk oklarhet härvid framträder. Bäst markeras utredningsresultatets karaktär av tjänsteutlåtande, därest sakkunniguppdraget gives åt laboratoriet såsom sådant. Detta bör därför enligt kollegiets mening regelmässigt ske. Härmed synes enligt kollegiets åsikt utan svårighet kunna förenas intresset, att inom laboratoriet tillgänglig speciell sakkunskap — såsom kännedom om vissa fiskevatten — blir fullt utnyttjad.

Den av utredningsmannen föreslagna formen för finansiering av fiskeriintendentsorganisationens sysslande med vattenmål tillstyrkes av kollegiet, som i anslutning härtill anför i huvudsak följande.

Möjligen synes det böra övervägas, om tillräckliga skäl finnes att från avgiftsskyldighet utesluta alla andra mål än ansökningsmål. Åtminstone beträffande vissa förrättningar, som fiskeriintendent eller till denne knuten fiskmästare har att företaga i samband med syneförrättning rörande företag enligt 6 kap. vattenlagen, kan det diskuteras, om icke avgiftsskyldighet i och för sig skulle vara motiverad. Med hänsyn till åsyftade förrättingars speciella karaktär och då ifrågavarande förrättningar på längre sikt torde bli förhållandevis få samt ett avgiftsbeläggande av desamma synes förutsätta en ändring av 10 kap. 30 § vattenlagen, anser kollegiet det försvarligt att i detta sammanhang bortse från desamma.

Enligt utredningsmannens taxeförslag skall timpenningarna för fiskeriintendenternas och fiskmästarnas sysslande med vattenmål innefatta ersättning för administrations- och expenskostnader, varemot av sådan tjänsteman för visst uppdrag gjorda »särskilda utlägg» skall ersättas för sig. Utifrån erfarenheter, som kollegiet gjort vid tillämpning av likartade grunder för att bestämma ersättning till anlita sakkunskap, rekommenderar kollegiet, att till undvikande av framtida meningsskiljaktigheter om vad som skall anses som särskilda utlägg slås fast motivedes, att under detta uttryck skall rymmas endast utgifter, som otvetydigt faller utanför ramen av de för ifrågavarande verksamhet naturliga kontors- och materialkostnaderna.

Vattenfallsstyrelsen anför, att styrelsen icke har något att erinra mot utredningsmannens förslag till åtgärder för förstärkning av de fiskesakkunniga organen. Styrelsen ifrågasätter emellertid, om förstärkningsåtgärderna i fråga om sötvattenslaboratoriet kommer att bli till fyllest i betraktande av den betydande ökning av arbetsuppgifter för laboratoriet, som är att förvänta i samband med den ökade utbyggnads- och regleringsverksamheten i Umeälven och norr därom belägna flodsystem. I varje fall finner styrelsen det

önskvärt, att möjligheter tillskapas att vid behov snabbt utöka laboratoriets personalresurser.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anför, att den föreslagna förstärkningen av fiskeriintendentsorganisationen och fiskeristyrelsens sötvattenslaboratorium såvitt länsstyrelsen kan bedöma är ett minimum, och tillstyrker därför reservationslöst förslaget samt förordar, att det genomföres utan dröjsmål. Beträffande skälen för sitt tillstyrkande anför länsstyrelsen i huvudsak följande.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har tidigare i skilda sammanhang framhållit angelägenheten av att vattendomstolarna och statens lokala fiskeridministration personellt förstärkes. Både vattendomstolarna och de fiskesakkunniga organen har redan nu så stor arbetsbalans, att en omedelbar arbeidskraftsförstärkning är ofrånkomlig. Handläggningen av de hos vattendomstolarna anhängiga ärendena torde eljest komma att allvarligt fördröjas till men för hela vår kraftförsörjning. Vad särskilt Norrbottens län beträffar må framhållas, att de av vattenfallsstyrelsen inom Stora och Lilla Luleälvars nederbördsområden projekterade regleringsföretagen är synnerligen omfattande. Sålunda har utbyggandet av dessa älvar bedömts komma att fortgå under minst 20 år och beräknats draga en kostnad av omkring två miljarder kronor. Inom länet planeras vidare en betydande utbyggnad av Skellefteälven med källsjöar. Det för varje år kraftigt stegrade elkraftbehovet har dessutom medfört, att flera av de planerade företagen aktualiserats tidigare än vad man från början kalkylerat med. Framför allt sistnämnda förhållande fordrar, att tillåtlighetsprövningen sker med så ringa tidsutdräkt som möjligt. Om Norrbygdens, Mellanbygdens och Österbygdens vattendomstolar erhåller större resurser — vilket länsstyrelsen anser vara oundgängligen nödvändigt — erfordras givetvis också en förstärkning av de sakkunniga organ, som skall biträda domstolarna. Detta gäller icke minst de fiskesakkunniga organen. Det förtjänar i detta sammanhang framhållas, att Luleälven ur fiskesympunkt är ett av landets mest betydelsefulla vattendrag och att det därför beträffande denna älv är särskilt viktigt, att grundliga — men också med anledning av vad nyss anförts snabba — utredningar göres om de planerade ingreppens inverkan på fisket.

Länsstyrelsen i Västerbottens län finner det av utredningsmannen framlagda förslaget till personalförstärkning väl avvägt och anser, att det bör genomföras så skyndsamt som möjligt. Länsstyrelsen vitsordar, att arbetsbelastningen för fiskeriintendenterna i de båda nordligaste distrikten numera vuxit så att en personalförstärkning synes oundgängligen nödvändig. Arbetet med upprättande av nya lokala fiskeristadgor i länet, vilket påbörjades för ett par år sedan, har sålunda under avsevärd tid fått vila på grund av intendenternas befattning med reglerings- och kraftverksmålen.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län delar utredningens uppfattning, att fiskeriintendenterna skall bibehållas vid i huvudsak samma befattning som nu med vattenmålen. En förstärkning av arbetskraften i bl. a. nedre norra distriktet är enligt länsstyrelsens mening nödvändig, för att den rådande balansen skall kunna avarbetas och väntade nya anspråk på utredningar i vattenmål tillgodoses. Länsstyrelsen tillstyrker därför, att den föreslagna förstärkningen snarast möjligt kommer till stånd, samt anför, att den icke har

något att erinra mot att kostnaderna för fiskeriintendenternas verksamhet i vattenmål uttages av vederbörande företagare enligt särskild taxa.

Länsstyrelsen i Jämtlands län tillstyrker på det livligaste en förstärkning av de fiskesakkunniga organen och instämmer helt i utredningsmannens förslag, att såväl intendentsorganisationen som sötvattenslaboratoriet skall bibehållas vid sin nuvarande befattning med hithörande uppgifter samt att båda dessa organ skall förstärkas i erforderlig utsträckning. Som skäl för sitt tillstyrkande anför länsstyrelsen bl. a. följande.

I yttrande den 31 augusti 1956 över en av lagmannen Nils Viklund upprättad promemoria med förslag till förstärkning av Norrbygdens, Mellanbygdens och Österbygdens vattendomstolar m. m. har länsstyrelsen tillstyrkt förslaget. Den däri föreslagna utbyggnaden av nämnda vattendomstolar kommer givetvis att få en betydande återverkan på de fiskesakkunniga organens arbetsförhållanden. Med hänsyn härtill och till de i den nu förevarande utredningen i övrigt framlagda skälen synes en avsevärd förstärkning av de fiskesakkunniga organen ofrånkomlig, åtminstone såvitt avser de organ, som är verksamma inom Jämtlands län. Då avsevärda olägenheter uppstått för såväl folkförsörjningen som enskilda sakägare genom rådande eftersläpning med handläggningen av kraftverks- och regleringsmål, synes det vara ett både allmänt och enskilt intresse av synnerlig vikt, att allt göres för att undanröja det hinder för målens snabba handläggning, som en underdimensionering av de fiskesakkunniga organen i vattenmål innebär. Länsstyrelsen får bestämt motsätta sig det av utredningsmannen diskuterade alternativet att — efter erforderlig förstärkning av sötvattenslaboratoriet — dit koncentrera samtliga med vattenmål sammanhängande fiskefrågor. Länsstyrelsen anser, att de nackdelar, som är förenade med en centralisering till sötvattenslaboratoriet, klart överväger de fördelar, som måhända kan vara förenade med en sådan centralisering. Länsstyrelsen understryker särskilt de fördelar — såväl praktiska som psykologiska — som den lokala anknytningen innebär. På av utredningsmannen anförda skäl anser länsstyrelsen icke heller, att alla fiskeutredningar i vattenmål bör ombesörjas av en förstärkt fiskeriintendentsorganisation.

Frågan om den av utredningsmannen föreslagna personalökningen kan anses vara tillräcklig för att bemästra de nuvarande och väntade kraven på de fiskesakkunniga organen, anser länsstyrelsen undandraga sig dennas bedömande. Den föreslagna utökningen finner länsstyrelsen dock, såvitt avser de inom Jämtlands län verksamma organen, utgöra ett minimum. Någon prutning på förslaget bör sålunda icke komma i fråga. Länsstyrelsen understryker kraftigt, att det framstår som synnerligen angeläget, att den föreslagna förstärkningen genomföres med all skyndsamhet.

I det till länsstyrelsens utlåtande fogade yttrandet av Jämtlands läns hushållningssällskap tillstyrkes den föreslagna förstärkningen av fiskeriintendentsorganisationen i nedre norra och mellersta distrikten samt av personalen vid sötvattenslaboratoriet. Beträffande fördelningen av ärendena i vattenmål på olika sakkunniginstanser samt finansieringen av de fiskesakkunnigas arbete i vattenmål anför hushållningssällskapet i huvudsak följande.

Det är av vikt i detta sammanhang, att den enskildes rättsskydd och möjlighet att inverka på val av sakkunnig ej beskäres. Utredningsmannens förslag bör därför ej föranleda sådan ändring av vattenlag eller instruktion för statlig fiskerimyndighet, att vattendomstolen därigenom blir hänvisad att alltid anlita en för visst område eller viss fiskefråga bestämd sakkunniginstans, då det gäller uppdrag, som avser förslag till ersättningar för skada på enskilt fiske. Här bör nämligen domstolen, efter hörande av parterna, ha viss möjlighet att själv bestämma valet. Endast beträffande uppdrag, som gäller utredningar angående inverkan ur allmän fiskesynpunkt samt direkta fiskeundersökningar, synes en begränsning till viss instans vara motiverad. Av de olika former av domstolsuppdrag, som här kommer i fråga, synes det lämpligt, att sötvattenslaboratoriet erhåller dem, som gäller undersökningar jämlikt 11 kap. 45 § vattenlagen, under det att yttranden beträffande inverkan ur allmän fiskesynpunkt jämlikt 35 § nämnda lagrum alltid bör avgivas av fiskeriintendent. Så bör ske bl. a. för att ge fiskefrågorna en allsidig belysning och för att tillvarataga möjligheten att företrädesvis anlita den stora erfarenhet och expertis, som sötvattenslaboratoriet förfogar över.

Utredningsmannen har föreslagit, att kostnaderna för fiskeriintendenternas utredningar skall uttagas i respektive vattenmål, medan kostnaderna för sötvattenslaboratoriets arbeten såsom hittills skall debiteras de större vattenmålssökandena direkt. För verksamheten vid sötvattenslaboratoriets regleringsavdelning har under senare år upptagits ett skenbart anslag i riksstaten. Sökandeföretagens medelstillskjutning sker formellt i avräkning på statsanslaget. Denna egenhet i uppbördssätt har i vissa fall antagits innebära, att sjöregleringsavdelningen skulle stå i viss ekonomisk beroendeställning till sökandepart i vattenmål. Den misstänkliggörande skuggan skulle helt avvärjas genom en omläggning av debiteringssystemet. Därest staten garanterar utgiftsposten, bör den omloppstid, inom vilken utgifterna täckes av utdömda medel, ha mindre betydelse och utdebiteringen till statskassan därför mycket väl kunna ske efter hand som dom avkunnas i respektive vattenmål. Normer härför bör kunna fastställas. De i vattenmålen anlidade sakkunniginstanserna, antingen det är sötvattenslaboratoriet, fiskeriintendenterna eller andra sakkunniga, bör ha möjlighet att arbeta i möjligaste mån utan inflytande av en parts större eller mindre möjlighet eller vilja att bekosta sakkunniguppdrag.

Svenska vattenkraftföreningen tillstyrker utredningsmannens förslag till såväl förstärkning av de fiskesakkunniga organen som finansiering av denna förstärkning. I fråga om finansieringen anför föreningen i huvudsak följande.

Beträffande finansieringen av förstärkningen av fiskeriintendentsorganisationen förutsätter utredningsmannen, att enligt vattenlagen kostnaderna kan uttagas av sökandena. Föreningen har tidigare framhållit, att kostnaderna för fiskeriintendentsernas arbete för det allmänna fiskeintresset torde ankomma på statsverket. Av bestämmelserna i 11 kap. 97 § vattenlagen och rättsfallet NJA 1928 s. 562 synes nämligen framgå, att kostnaden för utredning enligt 11 kap. 45 § vattenlagen skall betalas av sökanden, under det att kostnaden för utredning enligt 11 kap. 36 § vattenlagen skall stanna på statsverket. Emellertid torde det arbete, som motsvarar den föreslagna förstärkningen av fiskeriintendentsorganisationen, i huvudsak komma att avse arbete enligt 11 kap. 45 § vattenlagen. Utredningsmannens slutsats, att sökandena kan åläggas att betala förstärkningen av fiskeriintendentsorganisationen, torde sålunda i huvudsak vara riktig. Dock torde, liksom tidigare,

kostnader för utredningar enligt 11 kap. 36 § komma att belasta statsverket. I utredningen framlägges vidare förslag till taxa för ersättningar till den lokala fiskeriintendentsorganisationen. Mot taxans innehåll har föreningen icke någon anmärkning. Vattendomstolarna lärer visserligen vid sin prövning av ersättningsfrågan knappast vara bundna av en av Kungl. Maj:t fastställd taxa. Emellertid torde — såsom utredningsmannen antager — i de allra flesta fall ersättning komma att betalas frivilligt av sökandena enligt taxan, vilken alltså i praktiken kommer att gälla. Föreningen har sålunda icke något att invända mot att taxan fastställes.

Indalsälvens vattenregleringsföretag tillstyrker utredningsmannens förslag till förstärkning av fiskeriintendentsorganisationen och sötvattenslaboratoriet samt anför vidare, att vattenregleringsföretaget icke har någon erinran vare sig mot utredningsmannens förslag, att kostnaderna för laboratoriets undersökningsverksamhet skall bestridas i samma ordning som hittills samt att statsverket skall av vederbörande företagare uppbära ersättning för kostnaderna för fiskeriintendenternas verksamhet i vattenmål, eller mot fastställande av det framlagda förslaget till taxa å ersättningar för vissa uppdrag, som verkställes inom statens lokala fiskeriadministration.

IV. Fiskeristyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1957/58 samt statskontorets yttrande häröver

Fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök hemställer, att anslaget till *undersökningar inom sötvattenslaboratoriet* skall upptagas med oförändrat belopp. Vidare förordar styrelsen, att en befattning såsom fiskeriasistent i reglerad befordringsgång skall inrättas fr. o. m. budgetåret 1957/58. Assistenten, som bör vara biolog med filosofie magister- eller filosofie kandidatexamen, avses skola ha till uppgift att syssla med utredningar i vattenregleringsmål, innefattande samarbete med såväl övriga biologer som fiskmästarna. Styrelsen tillstyrker därjämte, att tre fiskmästare samt ett laboratoriebiträde i extra anställningsform skall överföras å extra ordinarie stat.

Vid behandlingen av förevarande anslag inom fiskeristyrelsen har från styrelsens beslut skiljaktiga meningar anförts. Sålunda har ledamoten *Alm* och laboratorn *Runnström* beträffande ett av styrelsens majoritet icke biträtt förslag om inrättande vid ifrågavarande undersökningar av en befattning som amanuens i reglerad befordringsgång ansett, att styrelsen icke bort uppskjuta frågan om förstärkning av sjöregleringsavdelningen vid sötvattenslaboratoriet med en amanuensbefattning, enär behovet av en sådan förstärkning är omedelbart och enligt deras mening ej bör anstå i avvaktan på en utredning om fiskeriintendentsorganisationen. Reservanterna har vidare framhållit, att vattendomstolar och intressenter, som under våren 1956 yttrat sig angående en organisationsundersökning av nämnda avdelning ansett angeläget, att avdelningen tillföres erforderlig utredningspersonal. *Runnström* har vidare — beträffande ett av styrelsens majoritet icke biträtt

förslag om förhöjd löneställning för byråsekreteraren vid ifrågavarande undersökningar — reserverat sig mot att en höjning av lönegradsplaceringen för byråsekreterartjänsten vid sjöregleringsavdelningen fortfarande icke upptagits. Stora risker föreligger enligt Runnström för avbrott i kontinuiteten beträffande utredningsarbetet, så länge tjänsten blott är en genomgångsbefattning. Arbetsuppgifterna är av så kvalificerad art, att lönegrad 29 enligt reservantens förmenande skulle vara berättigad. Slutligen har byråchefen *Wikland* ansett, att styrelsen icke bort förorda inrättande av omförmälda befattning såsom fiskeriasistent i reglerad befordringsgång. Till stöd för sin reservation har *Wikland* anfört bl. a., att hela den ifrågavarande organisationens uppsättning av biologer med undantag för föreståndaren i första hand är »utredningsbiologer». Redan att en av de mest kvalificerade av dessa har varit och är tjänstledig, utgör enligt reservanten en viktig anledning att bedöma sagda fråga restriktivt. För restriktivitet talar enligt reservantens mening även två andra omständigheter, nämligen dels frågan om en decentralisering av ifrågavarande verksamhet till de områden, som beröres av vattenregleringsföretag, dels det icke utredda frågekomplexet om vattendomstolarnas behov av sakkunskap för bedömandet av fiskefrågor i vattenmål.

Beträffande anslaget *Fiskeriintendenten m. m.: Avlöningar* hemställer fiskeristyrelsen om en höjning med 4 000 kronor till 218 000 kronor. Förslaget innebär, att ordinarieposten och icke-ordinarieposten med hänsyn till beräknade löneklassförändringar skall höjas med 1 500 respektive 2 300 kronor. Vidare föreslås, att posten rörligt tillägg skall höjas med 2 300 kronor till 63 000 kronor. Å andra sidan hemställs, att posten Särskilda uppbördsmedel, Bidrag av vissa fiske- och arrendeavgiftsmedel skall ökas med 2 100 kronor till 50 000 kronor. Fiskeristyrelsen erinrar därjämte om sin framställning den 12 juni 1956 om förstärkning av den lokala fiskeriadministrationen.

Anslaget *Fiskeriintendenten m. m.: Omkostnader* föreslår fiskeristyrelsen skola höjas med 4 700 kronor till 34 700 kronor. Höjningen hänför sig till en begärd uppräknings av anslagsposten till reseersättningar med 6 000 kronor, varifrån skall avgå en därtill anslutande uppräknings av posten till Särskilda uppbördsmedel av 1 300 kronor.

Statsskontoret anför i remissutlåtande, att beräkningen av medelsbehovet under anslagen *Fiskeriintendenten m. m.* icke givit ämbetsverket anledning till annan erinran än att posten till reseersättningar med hänsyn till senaste belastningssiffra synes kunna uppföras med oförändrat belopp.

V. Föredraganden

Den nu pågående och den för framtiden väntade utbyggnaden av våra vattendrag för tillgodoseende av landets kraftförsörjning medför på flera områden behov av en förstärkning av de statliga organen. Med anledning härav erfordras sålunda bl. a. en viss utökning av arbetskraften vid vattendomstolarna. En dylik utvidgning medför i sin tur en ökad belastning på

de institutioner, som har att såsom särskilda sakkunniga biträda vattendomstolarna. Till dessa sakkunnigorgan hör bl. a. fiskeristyrelsens sötvattenslaboratorium och de i statens lokala fiskeriadministration ingående fiskeriintendenterna. Fiskeutredningar i vattenmål — fränsett föroreningsmål enligt 8 kap. vattenlagen — samt fiskeutredningar såsom förberedelse till sådana mål utföres nämligen regelmässigt av antingen sötvattenslaboratoriet eller intendenterna. Inom laboratoriet har, såsom närmare framgår av den föregående redogörelsen, för fullgörande av dylika utredningar avdelats viss personal. Kostnaderna för utredningarna bestrides helt av ersättningar, som erlägges av uppdragsgivarna och tages till uppörd på ett för ändamålet upptaget reservationsanslag, å vilket av statsmedel årligen anvisas endast ett formellt belopp av 100 kronor.

Huvudprincipen för fördelningen av ifrågavarande sakkunniguppdrag mellan fiskeriintendenterna å ena och sötvattenslaboratoriet å andra sidan kan f. n. sägas vara, att laboratoriet får hand om utredningar rörande det enskilda fiskeintresset i de stora sjöregleringsmålen och intendenterna utredningar i övriga mål om byggande i vatten. Principen har dock icke undantagslöst följts. Fiskeriintendenterna handhar sålunda i viss omfattning även utredningar rörande det enskilda fiskeintresset, samtidigt som en icke obetydlig del av laboratoriets uppdrag avser utredningar rörande det allmänna fiskeintresset.

De sålunda föreliggande och väntade anspråken på de fiskesakkunniga organen i vattenmål har föranlett tillkallande av en särskild utredningsman med uppdrag att undersöka i vad mån dessa organ behöver förstärkas. Utredningsmannens nu framlagda förslag utgår, såsom angivits i det föregående, bl. a. från en av lagmannen Nils Viklund såsom särskild tillkallad sakkunnig avgiven promemoria med förslag till förstärkning av vissa vattendomstolar m. m. Då utredningsmannen funnit övervägande skäl tala för att såväl fiskeriintendenterna som sötvattenslaboratoriet skall bibehållas vid i huvudsak samma befattning som nu med vattenmålen, utmynnar hans förslag i förordande av vissa förut närmare redovisade förstärkningar av såväl intendentorganisationen som laboratoriet.

Vid min bedömning av den erforderliga förstärkningen av de fiskesakkunniga organen i vattenmål har jag bl. a. haft att beakta, att dessa organs arbetsbörda redan nu är så stor, att den icke torde kunna ökas inom ramen för nuvarande personalresurser. Härtill kommer att ökade anspråk ställas på dessa organ till följd av den utökning av vattendomstolarnas personal, som — enligt vad jag inhämtat — chefen för justitiedepartementet har för avsikt att föreslå i anledning av Viklunds utredning. Med hänsyn till att detta förslag icke sträcker sig så långt, som Viklund förordat, torde jämväl få övervägas en viss reduktion av den utav utredningsmannen föreslagna förstärkningen av de fiskesakkunniga organen i vattenmål. Jag har vidare ansett det lämpligt, att man i nuvarande läge söker tills vidare pröva sig fram. Härvid har det naturligtvis framstått som önskvärt att göra en begränsad förstärkning så effektiv som möjligt.

Med beaktande av bl. a. nu anförda synpunkter bör enligt min mening förstärkningen av ifrågavarande organ tills vidare endast avse sötvattenslaboratoriet. Någon förstärkning av fiskeriintendentensorganisationen anser jag mig sålunda icke nu kunna förorda. Jag har därvid bl. a. utgått från att man bör söka att såvitt möjligt till laboratoriet föra alla fiskeutredningar rörande det enskilda fiskeintresset. I den mån så befinnes nödvändigt med hänsyn till utredningsarbetets rationella bedrivande, bör dock dylika utredningar även i fortsättningen kunna anförtros fiskeriintendenterna. Vad angår utredningar enligt 11 kap. 36 § vattenlagen, d. v. s. sådana, som berör det allmänna fiskeintresset, synes dessa i princip endast böra hänskjutas till fiskeriintendenterna.

Vad därefter beträffar frågan om erforderliga förstärkningsåtgärder inom sötvattenslaboratoriet kan jag i stort sett ansluta mig till utredningsmannens förslag. I vissa hänseenden har jag emellertid, såsom framgår av det följande, avvikande mening. I enlighet med nämnda förslag bör sålunda laboratoriet omorganiseras för att möjliggöra en effektivisering av dess arbete. Detta innebär, att inom laboratoriet bör under en gemensam föreståndare upprättas en forskningsavdelning, ett sekretariat samt en utredningsavdelning för vattenmål. Inom utredningsavdelningen bör av laboratoriet företagas en uppdelning av arbetet på regional basis, varigenom de i bl. a. vissa remissyttranden framförda önskemålen om starkare lokal anknytning av verksamheten torde kunna till viss del tillgodoses. Det torde i övrigt böra ankomma på fiskeristyrelsen att söka effektivisera arbetet inom laboratoriet och ge det en så praktisk inriktning som möjligt.

Utredningsmannens ståndpunkt beträffande personalförstärkningens storlek och fördelning på avdelningar samt i fråga om extraordinariesättningen har jag funnit mig kunna godtaga. Jag har ej heller något att erinra mot den föreslagna indragningen av en tjänst såsom biologisk assistent i reglerad befordringsgång. Vad däremot angår personalens löneställning i övrigt — lönegradsplaceringar samt ifrågasatta lönegradsuppflyttningar — anser jag mig endast delvis kunna biträda utredningsmannens förslag. I fråga om de tre nya tjänsterna som fiskeriinspektör — i förslaget upptagna i lönegrad 29 — kan jag sålunda icke förorda högre placering än i lönegrad 27. Jag är vidare ej beredd att tillstyrka den av utredningsmannen föreslagna höjningen av tjänsterna såsom fiskmästare och förste fiskmästare från lönegrad 17 respektive 19 till lönegrad 19 respektive 21. I enlighet härmed kan jag ej heller förorda högre placering av den nya tjänsten som fiskmästare än i lönegrad 17.

I detta sammanhang torde böra nämnas, att — enligt vad jag inhämtat — chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor i 1957 års statsverksproposition har för avsikt att föreslå utbyte av den å fiskeristyrelsens personalförteckning upptagna, vid sötvattenslaboratoriet placerade tjänsten som byråsekreterare i lönegrad Ca 25 mot en tjänst som förste byråsekreterare i lönegrad Ca 27. Härav föranledd ändring i fiskeristyrelsens personalförteckning torde böra anmälas under

styrelsens avlöningsanslag i 1957 års statsverksproposition. Kostnaderna för den föreslagna tjänsten bör liksom för den nuvarande tjänsten bestridas av medel, som uppbares såsom ersättning för av laboratoriet verkställda undersökningar.

Vid bifall till vad jag föreslagit i det föregående, bör personalen vid sötvattenslaboratoriets forskningsavdelning utgöras av en laborator i lönegrad Ca 33, tillika föreståndare för laboratoriet, en laborator i lönegrad Ca 31, två laboratorer i lönegrad Ce 31, en förste fiskmästare i lönegrad Ca 19, tre laboratoriebiträden i lönegrad Ce 11, två laboratoriebiträden i lönegrad Cg 11 samt två laboratoriebiträden i reglerad befordringgång. Personalen vid laboratoriets utredningsavdelning bör bestå av en laborator i lönegrad Ce 32, en fiskeriinspektör i lönegrad Ce 29, tre fiskeriinspektörer i lönegrad Ce 27, en förste fiskmästare i lönegrad Ce 19 samt åtta fiskmästare i lönegrad Ce 17. Till personalen vid sekretariatet slutligen bör föras en förste byråsekreterare i lönegrad Ca 27, en kansliskrivare i lönegrad Cg 15, två kanslibiträden i lönegrad Ce 11, ett kontorsbiträde i reglerad befordringgång, en expeditionsvakt i lönegrad Ca 11 samt en biträdande vaktmästare i lönegrad Cg 10.

Utöver vad nu föreslagits, bör laboratoriet ha möjlighet att anställa tillfällig personal för att kunna genomföra erforderliga fiskeutredningar i vattenmål. För att elastiskt kunna tillgodose laboratoriets behov av dylik arbetskraft bör enligt min mening Kungl. Maj:t äga vidtaga ändringar under löpande budgetår i den för ifrågakommande undersökningar upprättade stat, vilken jag i det följande föreslår skola liksom hittills fastställas av Kungl. Maj:t.

Lönekostnaden för den av mig förordade förstärkningen av sötvattenslaboratoriets personal, efter avdrag av kostnaden för den till indragning föreslagna tjänsten, kan beräknas till i runt tal 84 000 kronor. Härtill kommer av personalförstärkningen föranledd ökning av resekostnaderna, de allmänna driftsomkostnaderna samt pensioneringskostnaderna. Denna ökning kan — under förutsättning att envar av nämnda kostnader antages utgöra 25 procent av nettolöneökningen — beräknas till omkring 63 000 kronor. Den totala kostnadsökningen skulle sålunda bli omkring 147 000 kronor.

Beträffande finansieringen av förstärkningsåtgärderna anser jag mig böra förorda, att kostnaderna för sötvattenslaboratoriets undersökningsverksamhet i samband med vattenmål i samma ordning som hittills skall bestridas med avgifter, som för varje budgetår påföres intressenterna i de mål, varmed laboratoriet har befattning. Såsom utredningsmannen påpekat, utgör metoden en förenkling av det förfarande, som 11 kap. 97 § vattenlagen närmast synes anvisa. Såvitt jag kunnat finna, saknas fog för den invändning, som stundom anförts mot metoden, nämligen att den skulle innebära, att laboratoriet därigenom skulle stå i viss ekonomisk beroendeställning till sökandepart i vattenmål. Enligt mitt förmenande bör — såsom kammarkollegiet föreslagit — när fiskeutredning avses skola utföras inom laboratoriet, sakkunniguppdraget ges åt laboratoriet som sådant och icke till föreståndaren för eller tjänsteman vid laboratoriet. Härigenom bör ytterligare kunna markerats utredningsresultatets karaktär av tjänsteutlåtande.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit beträffande finansieringen av ifrågakvarande undersökningar, bör liksom hittills å reservationsanslaget Fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök: Undersökningar inom sötvattenslaboratoriet anvisas endast ett formellt belopp av 100 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera fastställa stat för anslaget användning.

Å den för förevarande undersökningar avsedda särskilda personalförteckningen bör uppföras tre fiskeriinspektörer i lönegrad Ce 27.

Utredningsmannen har i sin promemoria föreslagit, att kostnaderna för fiskeriintendenternas verksamhet i samband med vissa vattenmål — liksom kostnaderna för sötvattenslaboratoriets ifrågakvarande verksamhet — skall ersättas av vederbörande företagare. På grund av svårigheten att för intendenterna begagna samma schablonmässiga uppberdssystem som för laboratoriet har utredningsmannen föreslagit, att ersättningarna för intendenternas undersökningar i stället skall uttagas i de olika målen enligt en särskild taxa. Vad utredningsmannen sålunda förordat, kan jag biträda.

Statsverket bör alltså av vederbörande företagare uppbära ersättning enligt en officiell taxa för uppdrag, som av fiskeriintendent verkställes i ansökningsmål angående vattenreglering och annat byggande i vatten, då uppdraget föranleder undersökning på platsen, ävensom för undersökningar enligt 5 § kungörelsen den 24 april 1953 (nr 177) angående förberedelse av vissa företag enligt vattenlagen samt 14 kap. 5 § 2 mom. vattenlagen. Enligt taxan bör utgå dels timersättning, dels särskild ersättning för rese- och traktamentskostnader ävensom för särskilda utlägg i anledning av uppdrag. I timersättningen bör ingå, förutom lönekostnader — i form av visst procentuellt tillägg — administrations-, expens- och pensioneringskostnader. Med särskilda utlägg bör avses utgifter, som otvetydigt faller utanför ramen av de för intendenternas verksamhet naturliga kontors- och materialkostnaderna. I fråga om större uppdrag bör möjlighet finnas att i stället för timersättning debitera ett belopp, som motsvarar den verkliga lönekostnaden, ökad med visst procenttal för administrations-, expens- och pensioneringskostnader.

Uppberden av ersättningarna bör i enlighet med utredningsmannens förslag handhas av fiskeristyrelsen. Den av styrelsen i anledning härav föreslagna ökningen av styrelsens kamerala personal är jag icke beredd att förorda.

Inflytande ersättningar för av fiskeriintendent verkställda uppdrag bör såsom särskilda uppberdsmedel redovisas som en särskild post, betitlad Ersättningar för undersökningar, under vartdera av fiskeriintendenternas avlönings- och omkostnadsanslag. Under avlöningsanslaget bör av praktiska skäl upptagas ersättning för, förutom avlönings- och pensioneringskostnader, även administrations- och expenskostnader samt under omkostnadsanslaget ersättning för rese- och traktamentskostnader samt för särskilda utlägg i anledning av uppdragen.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att — därest riksdagen icke har något att erinra häremot — i enlighet med de föreslagna grunderna utfärda närmare bestämmelser angående den sålunda förordade taxan och framdeles vidtagna erforderliga ändringar i denna.

I avvaktan på närmare erfarenheter torde såsom ersättningar för undersökningar under rubriken Särskilda uppbördsmedel på fiskeriintendenternas avlönings- respektive omkostnadsanslag för budgetåret 1957/58 böra upptagas ett formellt belopp av 100 kronor.

Vad härefter angår avlöningsanslaget till fiskeriintendenter m. m. i övrigt synes fiskeristyrelsens beräkning härav böra godtagas. Ordinarieposten, icke-ordinarieposten samt posten till rörligt tillägg torde sålunda böra höjas med respektive 1 500, 2 300 och 2 300 kronor eller tillhoppa med 6 100 kronor. Samtidigt bör de under särskilda uppbördsmedel upptagna bidragen av vissa fiske- och arrendeavgiftsmedel uppräknas med 2 100 kronor. Härtill kommer under särskilda uppbördsmedel det förut förordade formella beloppet å 100 kronor avseende ersättningar för undersökningar. Vidare torde för arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, böra beräknas ett ytterligare belopp av 1 200 kronor. Anslaget bör sålunda upptagas med ett (6 100 — 2 100 — 100 + 1 200 =) 5 100 kronor högre belopp än för innevarande budgetår eller med 219 100 kronor. Avlöningsstaten för fiskeriintendenter m. m. skulle alltså få följande utseende.

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	149 000
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	7 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	60 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	53 000
	Summa kronor 269 200

S ä r s k i l d a u p p b ö r d s m e d e l

Bidrag av vissa fiske- och arrendeavgiftsmedel	50 000
Ersättningar för undersökningar	100
	Nettoutgift kronor 219 100

Vad beträffar omkostnadsanslaget till fiskeriintendenter m. m. bör med hänsyn till de höjda järnvägstaxorna samt höjningen av traktementen och bilersättning posten till reseersättningar höjas med 2 300 kronor. Å andra sidan synes posten till sjukvård m. m. med hänsyn till belastningen böra nedräknas med 500 kronor. Under särskilda uppbördsmedel torde i enlighet med fiskeristyrelsens förslag bidragen av vissa fiske- och arrendeavgiftsmedel böra uppräknas med 1 300 kronor. Vidare torde det förut förordade formella beloppet å 100 kronor, avseende ersättningar för undersökningar, böra upptagas under särskilda uppbördsmedel. Omkostnadsan-

slaget skulle sålunda behöva höjas med (2 300 — 500 — 1 300 — 100 =) 400 kronor till 30 400 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera fastställa stat för anslaget.

Vid bifall till vad jag nu förordat, bör för budgetåret 1957/58 för undersökningar inom sötvattenslaboratoriet upptagas ett reservationsanslag av 100 kronor. För avlöningar och omkostnader för fiskerintendenten m. m. bör beräknas förslagsanslag å 219 100 respektive 30 400 kronor. Frågan om anvisande av dessa anslag torde få upptagas i 1957 års statsverksproposition vid anmälan av nionde huvudtiteln.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1957 års riksdag att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för Fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök: Undersökningar inom sötvattenslaboratoriet, som angivits i det föregående

b) godkänna de förslag i övrigt, som framlagts i det föregående.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gunnar Eklund